

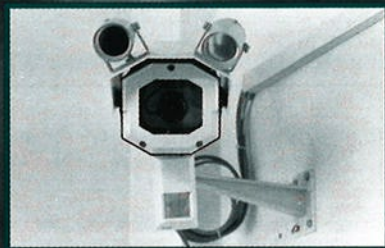
Bestuurskundige Berichten

Oostenrijk en Europa; ervaring
van de Oostenrijkse ambassadeur

Beste P-werkstuk van 2000;
conflictbeheersing in Middelburg

Agendavorming betreffende
cameratoezicht

Magazine van de Bestuurskundige
Interfacultaire vereniging Leiden

April 2002

Jaargang 17, nummer 2

Ministerie van Financiën

Niet zomaar een baan...

werken bij het ministerie van Financiën

Het ministerie van Financiën kun je beschouwen als de financiële verkeersstoren van Nederland. Hier wordt het beleid gemaakt om het financiële verkeer in ons land in goede banen te leiden. Verantwoordelijk werk. Het gaat tenslotte om geld, ons aller geld.

Medewerkers van Financiën houden zich bezig met zeer uiteenlopende zaken. Met de financiering van de staatsschuld, met 'floating capitals' over de hele wereld, met rendabel beheer van staatseigendommen. Maar ook met het vormgeven en aanpassen van ons fiscale stelsel en de miljardenreserveringen die nodig zijn om de beleidsplannen van andere ministeries te kunnen realiseren. Innen, beleggen, begroten, controleren, toekennen en uitgeven; het gebeurt allemaal op Korte Voorhout 7.

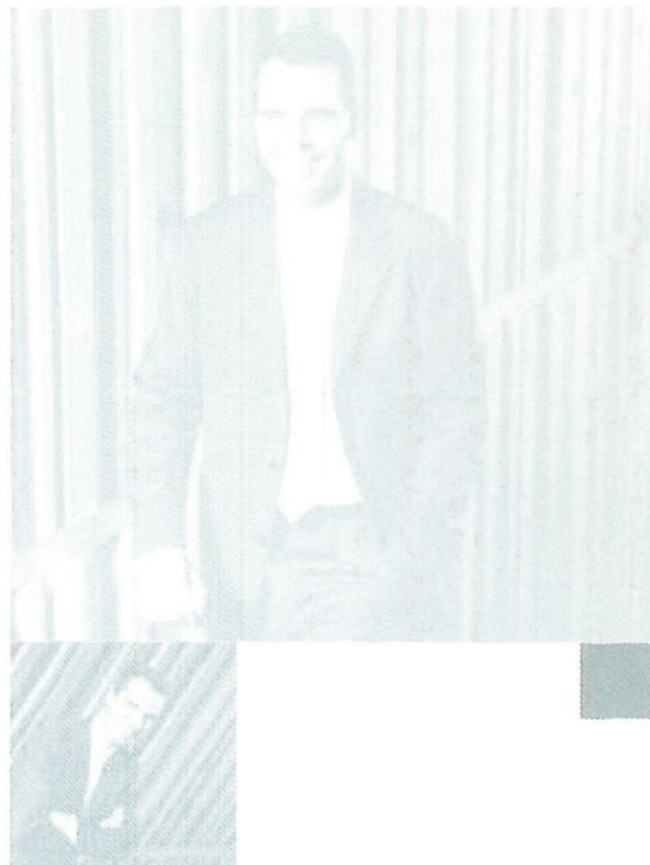
Wij bieden niet zomaar werk...

Academici starten bij ons als beleidsmedewerker. Je kunt terecht op verschillende afdelingen binnen tal van directies. Het hangt er natuurlijk vanaf waar je interesses liggen. De werkzaamheden variëren van het reguleren van de staatsschuld door geld- en kapitaalmarkt-transacties in binnen- en buitenland tot het stimuleren van het ondernemerschap door uitgekende fiscale maatregelen.

Of houd je je liever bezig met het managen van de geldstroom bij de wederopbouw van voormalig Joegoslavië? Het is aan jou.

We vinden het uiteraard belangrijk dat onze medewerkers zich verder ontwikkelen. Daarom bieden we je naast een uitstekend salaris individuele en collectieve opleidingsprogramma's. Ook stimuleren we het dat je binnen onze organisatie rouleert, zodat je helemaal thuis raakt met het ministerie en de diversiteit die het werk te bieden heeft.

Het financiële leven begint op Korte Voorhout 7

We zoeken niet zomaar een collega...

Wij hebben jaarlijks 80 vacatures voor academici die zijn afgestudeerd in algemene-, bedrijfs-, of fiscale economie, bestuurs- of bedrijfskunde of politicologie. En we zijn op zoek naar (fiscaal) juristen.

Is je interesse gewekt en wil je meer weten?

Kijk dan op www.minfin.nl of stuur een brief en je cv naar recruitment@minfin.nl

Voorwoord

Beste lezers,

Voor u ligt het tweede nummer van de Bestuurskundige Berichten van dit jaar. Wij hebben ons best gedaan om u een gevarieerd aanbod aan artikelen te kunnen presenteren en zijn van mening dat dit aardig gelukt is.

In deze BB treft u bijvoorbeeld een samenvatting aan van het beste propedeusewerkstuk van het jaar 2000. Dit propedeusewerkstuk, betreffende conflictbeheersing op het stadhuis in Middelburg, is geschreven door Noortje van Willegen, huidig Penningmeester van de B.I.L..

Tevens treft u in deze BB een samenvatting aan van de afstudeerscriptie van Michael Vos, die onderzoek heeft verricht naar de agendavorming van cameratoezicht. Michael Vos is op 21 februari op dit onderwerp afgestudeerd, met een 7 als resultaat. De redactie wil hem hiermee nogmaals, ook namens het gehele B.I.L.-bestuur, van harte feliciteren!

Verder staat er in deze BB een samenvatting van de afstudeerscriptie van een voormalig studente Bestuurskunde, die nu werkzaam is bij het Ministerie van Financiën. Ook zijn er weer stageverslagen te vinden in de BB; namelijk van een stage op Capitol Hill en een stage bij het Kabinet van de Commissaris der Koningin.

Naast een interview en de vaste column van Marc Verhaar is er een reisverslag van Berlijn, een artikel van de Vereniging voor Bestuurskunde en een bericht uit Canada van Wilbert Flinterman.

De redactie is zeer vereerd u een stuk te presenteren van de voormalig ambassadeur van Oostenrijk in Nederland, dr. Alexander Christiani. Dr. Christiani doet een boekje open over zijn ervaringen als ambassadeur in Nederland ten tijde van de politieke opmars van Haider.

Ten slotte willen wij u erop wijzen dat er in het midden van deze BB een activiteitenagenda en andere belangrijke berichten voor onze leden te vinden zijn.

Wij wensen u veel leesplezier!

De redactie van de Bestuurskundige Berichten

Colofon

Hoofdredacteur:
Eberly Haalboom

Redactie:
Roelof Davids
Reinoud Nuijten
Leonique van Tol
Marc Verhaar

Free-lance:
Dr. Alexander Christiani
Renate Eilander
Wilbert Flinterman
Joost van Halem
Dr. Mirko Noordegraaf
Michael Vos
Noortje van Willegen
Albert Jan van Zwieten

Redactieadres:
Bestuurskundige Berichten, p/a B.I.L.
Postbus 9555
2300 Leiden
telefoon: 071-5273696
fax: 071-5273979
bil@fsw.leidenuniv.nl

Website:
<http://www.fsw.leidenuniv.nl/bil>

Redactieraad:
dr. F.M. van der Meer
dr. M.R. Rutgers

Druk: Drukkerij Faculteit der Sociale Wetenschappen

ISSN: 0920-5772
Copyright: 2002 B.I.L.

Bestuurskundige Berichten is een uitgave van de Bestuurskundige Interfacultaire vereniging Leiden (B.I.L.) en verschijnt viermaal per jaar. Het is niet toegestaan zonder toestemming van de redactie op enigerlei wijze het geheel of delen van dit nummer te reproduceren. Waar redacteuren op persoonlijke titel hun mening geven is dit niet noodzakelijkerwijs die van de gehele redactie.

Abonnement: Leden van de B.I.L. ontvangen Bestuurskundige Berichten gratis thuis. Voor niet leden kost een abonnement fl. 25,- per jaar. Dit dient te worden voldaan op bankrekening 56.65.22.357 t.n.v. de B.I.L. Leiden o.v.v. abonnement B.B. of op giro 9200 van de ABN-Amro Leiden o.v.v. B.I.L. rekeningnummer 56.65.22.357; abonnement B.B.

Kopij voor de redactie: Via e-mail (bil@fsw.leidenuniv.nl) of op diskette in Word formaat.

Advertenties:
René van Delft, 06-47402377

* <i>Bestuurspraak</i>	3
* <i>Propedeeuse werkstuk</i>	
- "Heibel op het stadhuis" - <i>Noortje van Willegen</i>	4
* <i>Afstudeer Scriptie</i>	
- Beter bekeken: ...onderzoek naar de agendavorming van cameratoezicht... - <i>Michael Vos</i>	8
- Een resultaatgerichte overheid: De Tweede Kamer onder de loep - <i>Renate Eilander</i>	11
* <i>Stageverslag</i>	
- Student-stage bij het Kabinet van de Commissaris der Koningin - <i>Albert Jan van Zwieten</i>	15
* <i>Agenda</i>	18
* <i>Prikbord</i>	19
* <i>Stageverslag</i>	
- Stage op Capitol Hill - <i>Joost van Halem</i>	20
* <i>Vereniging voor Bestuurskunde</i>	
- Van voorschrijven naar verbinden - <i>Dr. Mirko Noordegraaf</i>	22
* <i>Reisverslag</i>	
- Verslag korte buitenlandse reis - Berlijn - <i>Roelof Davids</i>	25
* <i>Interview</i>	
- Interview met Eric Gerritsen - <i>Marc Verhaar</i>	27
* <i>Diplomatiek</i>	
- Austria and Europe - <i>Dr. Alexander Christiani</i>	29
* <i>Buitenlands Bericht</i>	
- Borrelpraat uit Canada - <i>Wilbert Flinterman</i>	31
* <i>Column</i>	
- Gedogen en schikken: armoedebeleid - <i>Marc Verhaar</i>	33
* <i>Algemeen</i>	35
* <i>TUB</i>	36

Waarde leden,

In 1999 kwam ik naar Leiden om bestuurskunde te studeren. Ik had niet de verwachting dat ik lid zou worden van een studievereniging. Ik wist niet eens dat zo iets bestond! De eerste week maakte ik kennis met de B.I.L. Deze studievereniging leek me een leuke aansluiting op m'n studie, dus besloot ik om lid te worden (de 10 % korting op boeken was ook een argument).

In mijn eerste jaar zat ik in de commissie Bi/Bu. Dit was de voorloper van de commissie Buitenland. In mijn tweede jaar zat ik in de commissie Bestuurskundige Berichten en Almanak. Aan het eind van mijn tweede jaar heb ik besloten om te solliciteren naar een functie binnen het bestuur.

Vanaf volgend collegejaar gaat, zoals jullie waarschijnlijk al weten, het bachelor/master systeem van start. Hierdoor is het onder andere mogelijk je master te volgen aan een andere universiteit in een andere stad of in een ander land. Zoals uit de verhalen blijkt, is het een hele leuke ervaring om in het buitenland te studeren. Waarschijnlijk zal het aantal buitenlandse studenten dat in Leiden komt studeren ook fors stijgen. Ook is het mogelijk om een major studie en een minor studie te volgen.

Deze veranderingen hebben niet alleen gevolgen voor de individuele student, maar ook voor de studenten- en studieverenigingen.

Vorig jaar heeft het bestuur ingespeeld op de komende veranderingen in het universitair onderwijs, door de bestaande posten binnen het bestuur van de B.I.L. te veranderen. Hierdoor is een nieuwe post ontstaan: commissaris Onderwijs. Dit jaar is het aan mij de eer om de eerste commissaris Onderwijs te zijn binnen de B.I.L. Mijn functie bestaat uit het beheren van de Tentamen Uittreksel Bank (T.U.B), het organiseren van de mentoraatperiode in het eerste jaar in samenwerking met het departement, het voorzitterschap van de Bestuurskundige Evaluatiecommissie Leiden (B.E.L.) en ik ben studentlid in de opleidingscommissie. De B.E.L. (bestaande uit Richard Arends, Scott Douglas, Maaïke van Etten, Jasmijn Thissen en Robert Vermeulen) evalueert per trimester de verschillende vakken door middel van vraaggesprekken. Naar verwachting komt september 2002 de B.E.L.-gids uit. Ik vind het een zeer uitdagende post.

Deel uitmaken van het B.I.L.-bestuur is tot nu toe een leuke en leerzame ervaring. We hebben bezoek ontvangen van politici, borrelen één keer in de maand om een bedrijf beter te leren kennen, zijn op reis geweest naar Berlijn en hebben nog een reis naar Madrid en vele andere activiteiten in het vooruitzicht.

De B.I.L. is mijns inziens een gezellige en actieve studievereniging die veel voor haar leden doet. Dat de leden ook veel betekenen voor de vereniging blijkt uit de hoge opkomst tijdens de verschillende activiteiten en de grote inzet van de commissies die de bestuursleden bijstaan bij het klaren van de klus.

Voor de toekomst hoop ik dat de B.I.L. iedere keer goed blijft inspelen op de veranderingen in het onderwijs en hierdoor een gezellige en actieve studievereniging zal blijven.

Met vriendelijke groet,

Mariël Schouwink

Commissaris Onderwijs
B.I.L. bestuur 2001-2002

“Heibel op het stadhuis”

Noortje van Willegen

Na het afronden van twee groepswerkstukken, waarbij de primaire nadruk lag op beleid en problematieken bij de rijksoverheid, heb ik de keuze gemaakt om in dit onderzoek aandacht te schenken aan het beleid en bestuur op het gemeentelijke dan wel het provinciale niveau. Als afkomstig uit Zeeland was de keuze voor Zeeland als provincie snel gemaakt.

‘Ambtenaren klagen over college’, ‘Bonden helpen bij aanpak conflict’, ‘Politiek Middelburg slaat unaniem alarm’. Het zijn deze en andere verontrustende krantenkoppen die begin juli 1998 verschijnen in de *Provinciale Zeeuwse Courant* (PZC), hét regionale dagblad van Zeeland. Wanneer men het lezen vervolgt blijkt al snel dat de artikelen betrekking hebben op een heersend conflict tussen enerzijds enkele leden van het Middelburgse college van Burgemeester en Wethouders en anderzijds het (ondersteunende) ambtenarenapparaat. Verstoorte politiek-ambtelijke verhoudingen liggen volgens de berichtgevingen van de PZC ten grondslag aan deze conflictsituatie.

Onder de ambtenaren ontstaat een sfeer die wordt omschreven als ‘onwerkbaar’. Anderzijds zou er vanuit het ambtelijk apparaat te weinig waardering bestaan voor nieuwe maatschappelijke vraagstukken. Tevens blijkt het ambtelijk apparaat klachten te hebben over intimiderend en schafferend gedrag van de leden van het college.

In dit onderzoek wordt ingegaan op bovenstaand conflict tussen het Middelburgse college van Burgemeester en Wethouders en het ambtelijk apparaat, waarbij een verklaring zal worden gezocht van het conflict. Hiertoe is de volgende probleemstelling geformuleerd:

‘Hoe kan het conflict tussen het Middelburgse college van B&W en het ambtelijk apparaat worden verklaard, met behulp van theorieën over politiek-ambtelijke verhoudingen?’

Tevens zal in het onderzoek worden in-

gegaan op de vraag hoe het conflict tussen het college en het ambtelijk apparaat uiteindelijk is opgelost. Hiertoe is het tweede gedeelte van de hoofdvraag opgesteld, te weten:

‘Hoe is conflict tussen het Middelburgse college van B&W en het ambtelijk apparaat uiteindelijk opgelost?’

Deze vraagstelling zal nader worden onderzocht aan de hand van de volgende deelvragen:

Deelvraag 1:

‘Hoe dienen, gegeven de theorie over politiek-ambtelijke verhoudingen, ambtenarij en politiek zich tot elkaar te verhouden, en waar liggen de knelpunten in deze relatie?’

Deelvraag 2:

‘Welke conflictbeheersmethoden, die uiteindelijk tot oplossing van een conflict kunnen leiden, worden in de literatuur aangedragen?’

Deelvraag 3:

‘In hoeverre hebben de knelpunten, zoals aangedragen in de theorie over politiek-ambtelijke verhoudingen, een rol gespeeld in het conflict tussen ambtenarij en politiek in de gemeente Middelburg?’

Deelvraag 4:

‘In hoeverre zijn de in de theorie aangedragen conflictbeheersmethoden ingezet ten tijde van het conflict tussen het Middelburgse college van B&W en het ambtelijk apparaat?’

Hoofdstuk 1 - Theorie

In dit hoofdstuk zal worden overgegaan tot beantwoording van de eerste deelvraag, te weten:

‘Hoe dienen, gegeven de theorie over politiek-ambtelijke verhoudingen, amb-

tenarij en politiek zich tot elkaar te verhouden, en waar liggen de knelpunten in deze relatie?’

Hiertoe zal in dit hoofdstuk een kort theoretisch kader aangaande de verhouding tussen bestuur (ambtelijk apparaat) en de politiek worden gevormd.

Onder de ambtenaren ontstaat een sfeer die wordt omschreven als ‘onwerkbaar’

In dit onderzoek wordt aandacht besteed aan de manier waarop het conflict tussen het college van B&W en het ambtelijk apparaat tot beheersing is gebracht. Tevens zal in dit hoofdstuk worden getracht een antwoord te geven op de tweede deelvraag:

‘Welke conflictbeheersmethoden, die uiteindelijk tot oplossing van een conflict kunnen leiden, worden in de literatuur aangedragen?’

Politiek-ambtelijke verhoudingen

Waar het de verhouding tussen politiek en ambtenarij betreft, geldt het primaat van de politiek: het dient de politiek (kiezers, volksvertegenwoordiging en politieke gezagsdragers) te zijn die in geval van beleid, procedures en de daar bij komende (politieke) keuzen ‘het eerste en het laatste woord dient te hebben’. (Rosenthal, 1996; 242) Hieruit voortvloeiend geldt derhalve dat het ambtelijke apparaat ondergeschikt is aan de politiek verantwoordelijke bestuursorganen. Nauw verwant aan het gegeven van het primaat van de politiek

geldt dat de ambtenaar zich loyaal en neutraal dient te schikken naar de wensen en eisen van de politieke bestuurder. De ambtenaar dient trouw te handelen, zo de politiek het wenst. Volgens Rosenthal e.a. (1996; 246 - 247) uit de scheiding tussen politieke gezagsdragers enerzijds en het ambtelijk apparaat anderzijds zich in Nederland veelal primair in een doelen-middelen scheiding. Het zijn de politici die beleid uitstippelen vanuit het oogpunt van doelbereiking, maar het dient daarentegen de ambtenarij te zijn, die de middelen ter uitvoering van het beleid ter hand neemt. Veelal wordt ook wel gesproken over een scheiding tussen beleidsvoorbereiding en beleidsuitvoering.

Knelpunten

Gegeven Rosenthal e.a. (1996; 296) lijkt er zich echter in de loop der jaren een verschuiving te hebben voorgedaan in de (machts-) verhoudingen tussen ambtenarij en politiek. Het zijn deze machtsbronnen, die gegeven Rosenthal e.a. knelpunten kunnen vormen in de relatie politiek-ambtenarij. Strikte ambtelijke loyaliteit lijkt bijvoorbeeld niet meer goed te werken (Rosenthal e.a., 1996; 302)

Conflictbeheersing

Robbins

Robbins gaat in zijn werk ‘Organization theory’ (1990; 425-431) nader in op methoden van conflictbeheersing binnen de organisaties. Alhoewel Robbins in zijn werk primair de aandacht richt op private organisaties, lijken enkele van de door hem aangedragen conflictbeheersingsmethoden tevens van toepassing daar waar het overheidsorganisaties betreft:

- Wederzijdse probleemoplossing;
- Vertrouwenspersonen;
- Formeel gezag;
- Toenemende interactie;
- Uitbreiding van bronnen.

Hoofdstuk 2 - Het conflict

In dit hoofdstuk zal in worden gegaan op beantwoording van de derde deelvraag, te weten:

‘In hoeverre hebben de knelpunten, zoals aangedragen in de theorie over politiek-ambtelijke verhoudingen, een rol gespeeld in het conflict tussen ambtenarij en politiek in de gemeente Middelburg?’

Het ontstaan van een spanningsveld veroorzaakt door enerzijds de ambities van het college die in wil zetten op de uitvoer van de nieuwe projecten en anderzijds het uitblijven van vergroting van de capaciteit van het ambtelijk apparaat. Er is een situatie ontstaan van wederzijds wantrouwen; het college is van mening dat het ambtelijk apparaat onvoldoende snel haar taken uitvoert. Bovendien blijkt het college veelal ontevreden over datgene dat uiteindelijk wel door de ambtenarij geboden kan worden. Daarnaast ontstaat er een vraag vanuit het college naar een grotere efficiency binnen het ambtelijk apparaat. Vanuit het apparaat wordt duidelijk gemaakt dat de ambtenarij slechts naar behoren kan functioneren indien het college zich daadwerkelijk met besturen bezighoudt, zodat voor de ambtenaren duidelijke kaders worden geformuleerd.

Het gevoel van miskenning wordt verder vergroot als mandaatregelingen, ooit door eerdere colleges verstrekt, door het nieuwe college worden teruggedraaid. (Berenschot, 1998; 20)

“De ambtenaren worden links en rechts ingehaald door de miljoenen en nog eens miljoenen kostende ‘deskundigheid’ van externe bureaus” (PZC, 13-07-1999). Dit terwijl het ambtelijk apparaat meer en meer wordt belast met de uitvoer van beheerstaken. Vanuit het ambtelijk apparaat wordt hierop met wantrouwen gereageerd.

Als gevolg van het gerezen conflict tussen ambtenarij en politiek ontstaan ook verstoringen in de intermenselijke contacten. Zo rijzen er vanuit het ambtelijk apparaat meer en meer klachten over confronterend en schafferend gedrag aan de kant van enkele leden uit het college. Anderzijds worden ambtenaren er van verweten zich te weinig op vernieuwingen in beleid te richten. Deze intermenselijke verstoringen blijven echter niet

binnen de muren van het gemeentehuis, verscheidene malen wordt in de media melding gemaakt van de beschuldigingen over en weer tussen de partijen.

De rol van knelpunten

Gegeven Rosenthal e.a. hebben ambtenaren in de loop der tijd diverse formele bevoegdheden verworven. Evenals in vele gemeenten zijn ook in de gemeente Middelburg ambtenaren belast met formele bevoegdheden; mandaatregelingen. Een gevoel van miskenning bij het ambtelijk management ontstaat echter als bekend wordt dat het college heeft besloten om enkele mandaatregelingen, die tijdens eerdere bestuursperiodes aan het ambtelijk management zijn ‘verleend’, terug te draaien. Gesteld kan derhalve worden dat in het conflict een belangrijke rol is weggelegd voor het feit dat ambtenaren geconfronteerd worden met het gegeven dat zij (in het verleden) verworven machtsbronnen weer terug moeten afstaan aan de politiek.

Door de aanstelling van adviesbureaus worden de uitvoeringstaken gelieerd aan de nieuwe strategische projecten uitbesteed aan externe partijen. Hierdoor verliest het ambtelijk apparaat een belangrijke invloed op de beleidsbepaling; waar het ambtelijk apparaat voorheen namelijk geregeld werd geraadpleegd, op basis van de kennis en ervaring die aanwezig is binnen het apparaat, wordt door de aanstelling van de adviesbureaus een belangrijk macht van de ambtenarij uit handen genomen.

Hoofdstuk 3 – Beheersing

In dit hoofdstuk zal antwoord worden gegeven op de vierde deelvraag, te weten: *‘In hoeverre zijn de in de theorie aangedragen conflictbeheersmethoden ingezet ten tijde van het conflict tussen het Middelburgse college van B&W en het ambtelijk apparaat?’*

In reactie op een schrijven van de (ambtenaren)vakbonden aan het college d.d. 6 juli 1998, besluit wethouder J.C. van Dijk-Sturm van Personeelszaken op 10 juli 1998 een gesprek te arrangeren

tussen enerzijds het college en anderzijds de vakbonden, die zijn ingeschakeld door de Middelburgse ambtenarij en die als vertegenwoordigers van de ambtenaren optreden. Onderwerp van het gesprek vormt de gerezen vertrouwenscrisis tussen politiek en ambtenarij, die ook onderwerp is van het schrijven Het gesprek resulteert in het besluit van de overleggende partijen tot het nemen van directe maatregelen om zodoende het heersende conflict tot beheersing te laten komen. (PZC; 11-07-1998) Overeengekomen dat over dient te worden gegaan tot aanstelling van een vertrouwenspersoon van buiten het ambtelijk apparaat. Bovendien wordt overgegaan tot oprichting van een klankbordgroep. De klankbordgroep, bestaande uit vakbondsvertegenwoordigers, een collegelid en een vertegenwoordiger uit de ondernemingsraad (OR), is er om zorg te dragen voor de positie van de vertrouwenspersoon.

Reeds bij het aantreden van het nieuwe college van Burgemeester en wethouders is onderzoeksbureau Berenschot aange trokken met de vraag onderzoek te doen naar de efficiëntie van de diverse ambtelijke bureaus. Toeval maakt dat Berenschot met haar onderzoek start op het moment dat sprake was van escalerende politiek-ambtelijke verhoudingen, te weten medio juli 1998. Mede op verzoek van het college en de bonden, zoals overeengekomen in het gesprek d.d. 10 juli 1998, kan het onderzoeksbureau, ondanks dat het niet haar primaire onderzoek betreft, adviseren in deze conflictsituatie, onder meer door het doen van nadere aanbevelingen die op korte termijn dienen te resulteren in een uitweg uit de crisis. Immers moet worden gerealiseerd dat het conflict tot beheersing wordt gebracht, alvorens gewerkt kan worden aan verbeterde efficiency en effectiviteit. (Berenschot, 1998; 1)

Ook Berenschot voert tal van gesprekken met de ambtenarij én de politiek (tezamen maar ook apart), met als doel de situatie zodanig te normaliseren, dat het beheersbaar wordt. Realiteit/realiseerbaarheid is hierbij een kern-

begrip. De gesprekken staan derhalve in het teken van reële verwachtingen en communicatie; hoe staat het realiseren van nieuwe projecten in verhouding met de capaciteit van het ambtenarenapparaat. Tevens stelt Berenschot in een haar rapport (Berenschot, 1999; 23-24) een grootschalig programma voor met als doel het te weeg brengen van een cultuuromslag binnen het Middelburgse ambtelijk apparaat. De omslag legt primair de aandacht bij de ontkokering van het ambtelijke apparaat, en staat in die zin dus geheel los staat van het gerezen conflict.

Concluderend kan in dit kader derhalve worden gesteld, dat de twee aspecten, conflictbeheersing en de cultuurverandering, in principe los van elkaar staan, maar dat zij elkaar zeker versterkt hebben. (interview dhr. van Kooten)

Echter, tussenkomst van onderzoeksbureau Berenschot bij de bemiddeling van het conflict blijkt naar mening van de ambtenarenbonden niet voldoende. De vakbonden blijken in een schrijven om bemiddeling door minister Peper van Binnenlandse Zaken te hebben verzocht. De vakbonden willen dat Peper een onpartijdige blik werpt op de relatie tussen ambtenarij en politiek zoals die zich voordoet in de gemeente Middelburg. Aan dit verzoek wordt door de minister inderdaad gehoor gegeven, de inmenging in het conflict van minister Peper, op aandringen van de ambtenarenbonden, kan worden gerekend tot de door Robbins aangedragen methode van 'formeel gezag'. Door de bonden wordt Peper verzocht als 'meerdere' te bemiddelen in het conflict.

Toch kan niet worden gezegd dat een van de methoden, zoals aangedragen in de literatuur, concreet heeft gezorgd voor de uiteindelijke oplossing van het conflict. Elke inzet van de methoden brengt de conflicterende partijen wel dichtert tot de oplossing van het conflict maar de uiteindelijke rust binnen de Middelburgse gemeenteorganisatie(en de oplossing van het conflict) komt pas met het (gedwongen) aftreden van burgemeester Spa(h)r op 22 juni 2000.

Hoofdstuk 4 - Slotbevindingen

Aan de hand van voorgaande hoofdstukken zal in dit hoofdstuk een antwoord worden geformuleerd op de hoofdvragen:

'Hoe kan het conflict tussen het Middelburgse college van B&W en het ambtelijk apparaat worden verklaard, met behulp van theorieën over politiek-ambtelijke verhoudingen?' en

'Hoe is conflict tussen het Middelburgse college van B&W en het ambtelijk apparaat uiteindelijk opgelost?'

Indien men over wenst te gaan tot verklaring van het conflict kan worden gesteld dat het principe van de machtsbronnen, zoals beschreven door Rosenthal e.a., een belangrijke rol heeft ge-

De 2 aspecten conflictbeheersing en cultuurverandering hebben elkaar zeker versterkt

speeld in het conflict tussen het Middelburgse college van B&W en het ambtelijk apparaat. Toch blijkt gegeven de analyse in hoofdstuk 2 dat de basis van het conflict niet direct is terug te koppelen naar het gegeven van de knelpunten; primair lijkt het probleem te liggen in het feit dat de ambities en verlangens van de leden van het college niet verenigbaar lijken met de omvang van het ambtelijk apparaat. Dit spanningsveld heeft echter wel tot gevolg dat machtsbronnen een rol gaan spelen in het conflict.

Allereerst zien we in dit kader de wederzijdse probleemoplossing; zowel wethouder Van Dijk-Sturm als onderzoeksbureau Berenschot kiezen voor deze vorm van conflictbeheersing. Ook de door Robbins aangedragen methode van de aanstelling van een vertrouwenspersoon binnen een organisatie, lijkt in de poging tot beheersing

van het Middelburgse conflict te zijn ingezet.

De inmenging van minister Peper, ten slotte, kan worden gerekend tot de door Robbins aangedragen methode van 'formeel gezag'. Diverse van de door

Robbins (1990; 425-431) aangedragen beheersmethoden, die uiteindelijk tot de oplossing van een conflict kunnen leiden, zijn derhalve dus daadwerkelijk ingezet in de poging tot beheersing van het conflict tussen de politiek en de

ambtenaren in de gemeente Middelburg. Opgemerkt dient echter wel te worden dat de uiteindelijke oplossing van het conflict, in de vorm van het vertrek van de burgemeester Spa(h)r, niet als zodanig door Robbins in zijn werk 'Organization Theory' wordt aangedragen.

Bericht van de Commissie Bestuurskundige Berichten JSF?!

Waarde leden,

Anders dan de voorkant van ons verenigingsblad doet lijken staat er in deze BB geen artikel over de Joint Strike Fighter (JSF).

Echter is de JSF op dit moment wel een "hot-issue". Wij roepen al onze lezers op om een artikel over de JSF te schrijven; het politieke spel rond de verkiezingen en het uiteindelijke besluitvormingsproces zijn thema's die u bijvoorbeeld op dit onderwerp los kunt laten.

Weet u niks over de JSF te melden? Dan is ieder ander onderwerp wat enigszins Bestuurskundig relevant is natuurlijk van harte welkom in een bijdrage aan ons verenigingsblad. Denkt u hierbij bijvoorbeeld eens aan een bijdrage over Madrid of Spanje. De **deadline** voor de volgende BB is **vrijdag 14 juni 2002**.

Wij zien uw bijdrage vol verwachting tegemoet!

Met vriendelijke groet,

De Commissie Bestuurskundige Berichten

Beter bekeken: een onderzoek naar de agendavorming van cameratoezicht in drie uitgaansgebieden

Michael Vos

Cameratoezicht wordt in toenemende mate gebruikt om (het gevoel van) veiligheid te vergroten. Er kan onderscheid gemaakt worden in ruimten waarin cameratoezicht wordt toegepast. Ten eerste het private domein. Hiermee wordt bedoeld op supermarkten, winkels, tankstations en bedrijventerreinen. De verantwoordelijkheid ligt bij de eigenaar van het private domein. Ten tweede is er het semi-publieke domein. Hiermee worden onder meer sportstadions, stations en winkelcentra mee bedoeld.

In Nederland is er op veel stations cameratoezicht. Inmiddels zijn er al ongeveer drieduizend camera's in gebruik.¹ Ook het openbaar vervoer maakt steeds vaker gebruik van camera's, bijvoorbeeld in bus, tram en metro. Het laatste domein waar camera's worden ingezet is het publieke domein. Al langer worden camera's gebruikt om de verkeersveiligheid te vergroten. Maar sinds enkele jaren worden camera's ingezet om de openbare ruimte in steden te beveiligen.² Een groeiend aantal steden heeft reeds toezichtcamera's in de openbare ruimte geplaatst.^{3 4} De meeste van deze steden hebben toezichtcamera's geplaatst om (de verharding van) criminaliteit tegen te gaan. Daarnaast worden andere aanleidingen genoemd. De maatschappij en de politiek zouden cameratoezicht steeds meer accepteren. Bovendien vragen horecaondernemers, winkeliers en bevolking om meer cameratoezicht. Ook wil men de politie zo efficiënt mogelijk inzetten. Ten slotte zijn er steeds meer gemeenten die cameratoezicht gebruiken, wat door gemeenten ook als een aanleiding wordt genoemd.⁵

Van de landen in Europa heeft Engeland het langst ervaring met cameratoezicht in de semi-publieke en publieke ruimte. In 1997 gaf men daar al tussen de 150 en 300 miljoen pond uit aan camera-

toezichtsprojecten. Per jaar komen er 200.000 bewakingscamera's bij. Dankzij infrarood-technologie filmt men ook 's nachts zonder problemen.⁶

In Nederland gaat het nog niet zo snel, al zijn er inmiddels een dertigtal (proef)projecten met cameratoezicht.⁷ Volgens een recent onderzoek van EPN ligt dat getal echter al weer wat hoger, namelijk rond de 40. Bovendien overweegt een groot aantal gemeenten cameratoezicht. Het gaat er daarbij vooral om de gevoelens van onveiligheid bij burgers weg te nemen.⁸ Er zijn reeds vele onderzoeken geweest naar cameratoezicht. De volgende thema's stonden daarbij centraal:

- Effectiviteit van cameratoezicht (bijvoorbeeld "Focus op veiligheid").
- Ervaringen in het buitenland. (bijvoorbeeld "Cameratoezicht in het publieke domein in EU-landen").¹⁰
- Gevolgen voor privacy en juridische aspecten (bijvoorbeeld "In beeld gebracht").¹¹

Cameratoezicht staat nog in de kinderschoenen. Met de huidige generatie camera's en software wordt het in toenemende mate mogelijk niet alleen het publieke domein te observeren, maar

ook te analyseren. Dit is een zeer ingrijpende ontwikkeling in de technologie. Ook is er de mogelijkheid om geluid op te nemen (het plaatsen van richtmicrofoons). Verdachte geluiden kunnen direct worden geanalyseerd, hierbij valt te denken aan gegil of het breken van glas. Ook voor de beelden geldt dit. De aan de camera's gelinkte software zal zaken als agressie kunnen herkennen (snelle, plotselinge bewegingen) en ook personen door middel van gezichtseigenschappen (vermisten, of mensen met een straatverbod) kunnen herkennen. Maar het gaat nog veel verder. Er zijn ook al experimenten met camera's die wapens kunnen zien onder kleding en zijn uitgerust met allerlei technische eigenschappen (infrarood, magnetische en/of chemische sensoren en radar).¹² Bovendien kunnen zeer gemakkelijk personen of groepen van personen worden herkend. Op dit moment kunnen al vijftien miljoen foto's in een enkele minuut worden vergeleken met een persoon die in beeld is. De operator, degene die de videobeelden bekijkt, neemt nu nog de beslissing of het de bewuste persoon betreft. Binnenkort is dat al niet meer nodig. De computer doet dan alles vanzelf. De politie zal dan gewaarschuwd worden wanneer de gefilmde man of vrouw een gezocht persoon is.¹³

Problemen zijn er ook met betrekking

tot cameratoezicht. Met name wanneer het cameratoezicht in de openbare ruimte betreft, zijn er vaak discussies over de schending van privacy. Bovendien zijn er nogal wat juridische haken en ogen aan het filmen in de openbare ruimte.¹⁴ In Nederland is de Registratiekamer het orgaan dat de regels bepaalt voor cameratoezicht. Bovendien zijn er problemen met de rol die operators spelen met betrekking tot cameratoezicht. Tot op heden is er weinig onderzoek geweest naar de mensen die de beelden van toezichtcamera's bekijken, de operators. Dit is vreemd, aangezien deze personen juist van grote invloed zijn op de effectiviteit van het middel cameratoezicht. De meeste gedragsregels zeggen weinig tot niets over welke personen met de camera's gevolgd dienen te worden. In Engeland is onderzoek gedaan naar wie deze operators zijn. Het blijkt dat het vooral mensen zijn die deels arbeidsongeschikt zijn of uit een werkloosheidsuitkering komen. Bovendien worden de baantjes slecht betaald en moeten er lange uren gedraaid worden. Uit het volgedrag van de camera's kwamen ook bijzondere zaken naar voren. Zo bleek dat veel vaker mannen dan vrouwen gevolgd werden. Bovendien werden vaak jonge mannen gevolgd. Ook mensen met een donkere huidskleur werden duidelijk vaker gevolgd. Selectie wie te volgen met camera en wie niet werd gebaseerd op uiterlijk (verdacht of niet). Hierbij let men op ruimzittende jassen (al dan niet met warm weer), petjes, haardracht (erg kort en erg lang zijn verdacht), houding ("het loopje"). Het blijkt dat vrouwen vrijwel geheel genegeerd worden als ze niet samen met een man zijn. Ze worden alleen gevolgd als "ze uitzonderlijk knap zijn". Verder trekt bepaald gedrag altijd de bijzondere aandacht van operators. Rennen en rondhangen zijn verdacht. Ook mensen die zich vreemd gedragen, zoekende zijn, zijn verdacht. Ook mensen die reageren op de aanwezigheid van camera's worden gevolgd.¹⁵ Uit onderzoek in Engeland blijkt dat een operator slechts naar een beeld tegelijk kan kijken. Meerdere camera's betekent meerdere beelden en dus zijn er meer operators nodig.

Cameratoezicht staat nog in de kinderschoenen

Met name tijdens drukke uren, bijvoorbeeld uitgaansuren, is het een zeer spannend werk. De tijd dat een operator beelden kan kijken en zijn concentratie goed blijft is 20 minuten. Daarna dient deze persoon dezelfde tijd te rusten. Volgens onderzoek van PSDB kan al na 15 minuten een proces zijn intrede doen dat 'screenblindness' heet. Er zijn wel diverse oplossingen om de screenblindness te voorkomen, zoals het wisselen van beelden op dezelfde monitor (verschillende camera's).¹⁶

In het algemeen kan gesteld worden dat de criminaliteit daalt na installatie van camera's. In Groot Brittannië zijn er goede resultaten geboekt. In Londen daalde de criminaliteit 10-12%. In Airdrie met 21%. In andere gebieden daalde de criminaliteit eveneens. In Newcastle daalde het aantal incidenten van 15.000 in 1991 tot 6000 in 1997. Daarvoor werden 187 camera's in de publieke ruimte geïnstalleerd. Echter, er zijn ook negatieve effecten. Zo steeg in Glasgow de criminaliteit met 9%. Men onderscheidt ook effecten op verschillende soorten criminaliteit. Cameratoezicht heeft met name een positief effect bij straatroof, diefstal (uit en van auto's) en vernieling. Bij geweldsdelicten is het effect minder duidelijk en sommige onderzoekers zeggen zelfs dat er een extra effect van sensatie wordt toegevoegd. Overigens zijn geweldsdelicten vaak het gevolg van alcoholmisbruik en zijn ze impulsief. Wanneer er direct meegekeken wordt, kan uitbreiding van het incident voorkomen worden door tijdig ingrijpen. Toch is het effect op geweldsdelicten voor de te bestuderen cases van extra belang, omdat het hier om uitgaansgebieden gaat en camera's het geweld moeten tegengaan.

Met de snelle ontwikkelingen van cameratechniek en de sterke groei in het

aantal gemeenten met cameratoezicht in de publieke ruimte in het achterhoofd, is een analyse hoe cameratoezicht als oplossing voor geweld en criminaliteit op de politieke en bestuurlijke agenda komt interessant. Tot op heden is voor dit aspect weinig aandacht geweest.

In deze studie staat de vraag centraal hoe cameratoezicht in de publieke ruimte op de agenda is gekomen. Aan de hand van Kingdon's stromenmodel is in drie gemeenten, Apeldoorn, Zwolle en Den Helder onderzoek gedaan. Hierbij zijn naast documentstudie ook een aantal interviews per gemeente gehouden.

De belangrijkste conclusie is dat, analoog aan Kingdon, incidenten een zeer belangrijke rol spelen bij het verkrijgen van agendastatus en later de implementatie van cameratoezicht. (Zinloos) geweld, zowel landelijk als plaatselijk was in alle cases doorslaggevend. In twee van de drie cases kreeg de gemeente groen licht van het ministerie van Binnenlandse Zaken nadat zinloos geweld uitgebreid in het nieuws kwam. In de derde case was er al jarenlang sprake van overlast en geweld. Cameratoezicht kon uiteindelijk op de agenda komen en blijven omdat de nationale houding (Kingdon noemt dit 'national mood') was verschoven van privacy naar meer veiligheid. Voor de drie cases geldt dat

De tijd dat een operator beelden kan kijken en zijn concentratie goed blijft is 20 minuten

externe actoren door interne actoren direct werden betrokken in het beleidsproces. Door deze betrokkenheid verkregen externe actoren directe toegang tot de politieke agenda. Het initiatief werd in alle gemeenten genomen door de gemeente. Deze bracht verschillende actoren, zoals politie en horeca bij elkaar aan tafel. In Zwolle bestond al langer een dergelijke samen-

werking. Deze werkgroepen kwamen met verschillende veiligheidsvoorstellen, waarvan cameratoezicht er een was. In Zwolle was het duidelijk de horeca die het initiatief nam en door de goede contacten met de politie directe toegang had tot de gemeentelijke agenda. In de literatuur is betrekkelijk weinig aandacht voor de vervaging van het onderscheid tussen interne en externe actoren bij agendavorming.

De reden dat voor cameratoezicht werd gekozen is dat er al verschillende andere maatregelen waren genomen die niet, of niet voldoende, effect hadden gesorteerd. Daarbij komt dat er ook veel succesverhalen over cameratoezicht de ronde deden. Zo werd Ede door vrijwel alle respondenten aangehaald als een groot succes. Ook Engeland is regelmatig genoemd in stukken en door respondenten. Dit heeft leden van de werkgroepen (horeca, politie of gemeente) er mogelijk toe gebracht cameratoezicht voor te stellen.

Een ander belangrijk punt is dat cameratoezicht door de drie gemeenten als *sluistuk* wordt gezien op een reeks van (eerder) genomen maatregelen zoals een verbeterd taxi-beleid, plaszuilen en meer politie-agenten. Het dient dan ter aanvulling op en zeker niet als vervan-

ging van deze maatregelen. In alledrie de onderzochte gemeenten was sprake van een zogenaamde maatregelenmix. Cameratoezicht is nergens als geïsoleerde oplossing op de agenda gekomen. Een van de opvallende punten in de studie naar de agendavorming van cameratoezicht is het gebrek aan onderzoek dat gemeenten hebben gedaan naar cameratoezicht. In geen van de gemeenten is onderzoek gedaan naar te verwachten effecten. Vaak heeft men slechts onderzoeken bekeken uit het buitenland, meestal Engeland, of is men met een bezoek gebracht aan Ede. Wellicht is het interessant om een onderzoek te doen naar de mate waarin (wetenschappelijk) onderzoek een rol speelt bij het vormen van beleid. In ieder geval is die rol bij de onderzochte cases beperkt gebleken. Gemeenten hebben vooral gebruik gemaakt van studies die in het buitenland zijn gedaan, de onderzoeken in de gemeenten zelf werden vooral gedaan door enquetebureaus en bijvoorbeeld hogescholen.

Een interessant onderwerp voor verdere studie zouden ook steden kunnen zijn waar cameratoezicht van de politieke agenda is verdwenen. Dit is bijvoorbeeld gebeurd in Leeuwarden.

In dit onderzoek is een aspect van de

agendavorming van cameratoezicht wellicht onbelicht gebleven. Namelijk de aanwezigheid van de technologie cameratoezicht van goede kwaliteit tegen een lagere prijs dan ooit. Mogelijk draagt ook de technologische ontwikkeling daarmee bij aan het toenemend aantal camera's in de publieke ruimte. Ook voor dit aspect zou in toekomstig onderzoek naar de agendavorming van cameratoezicht aandacht voor moeten zijn.

De effecten van cameratoezicht in de onderzochte gemeenten zijn interessant te noemen. In Apeldoorn neemt het aantal incidenten niet af, maar toe. Dit komt doordat er meer gezien wordt door de politie dankzij de camera's. Ook het aantal veroordelingen van geweldsplegers neemt toe, omdat de beelden als bewijs worden gebruikt in de rechtzaal. Verschillende respondenten hebben ten slotte het idee dat er een zeker verplaatsingseffect te singleren is sinds het cameratoezicht operationeel is. Incidenten verplaatsen zich van buiten de horeca-gelegenheden naar binnen. Ook in Den Helder en Zwolle worden meer mensen gearresteerd dankzij de beelden. De pakkans neemt toe, doordat de politie met de camera's 'meer ziet'. Het effect van cameratoezicht in de drie onderzochte gemeenten lijkt vooral repressief te werken en niet preventief.

Noten

- ¹ Wessels, Kees, *NS krijgt 300 extra camera's*, in het Algemeen Dagblad
- ² Nota Inzoomen op veiligheid; cameratoezicht in Amsterdam
- ³ Zie bijvoorbeeld: www.ilv.nl/cameratoezicht/index.htm
- ⁴ WODC, *Cameratoezicht in het publieke domein in EU-landen*, 2000, pp 6
- ⁵ Hoek, van, Anneke, red., *Focus op veiligheid*, DSP/ES&E, in opdracht van Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Ministerie van Justitie, 2000
- ⁶ Bureau Jansen & Janssen, *Zoom – Dossier Cameratoezicht*, augustus 2000, hoofdstuk 5
- ⁷ Moerland, R., in NRC Handelsblad, *Een hoop mannen vinden dit niet leuk*, 13 oktober 2000
- ⁸ Woerkum, van R., *Cameratoezicht in openbare ruimten*, in opdracht van EPN, 2001, pp 2-3
- ⁹ Hoek, van, Anneke, red., *Focus op veiligheid*, DSP/ES&E, in opdracht van Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Ministerie van Justitie, 2000
- ¹⁰ WODC, *Cameratoezicht in het publieke domein in EU-landen*, 2000
- ¹¹ Registratiekamer, *In beeld gebracht – privacyregels voor het gebruik van videocamera's voor toezicht en beveiliging*, 1999
- ¹² Hoof, van, H.A.J.M. et al, *Handreiking cameratoezicht, deelonderzoek "Technologische aspecten"*, augustus 2000, pp 23-27
- ¹³ Bureau Jansen & Janssen, *Zoom – Dossier Cameratoezicht*, augustus 2000, hoofdstuk 5
- ¹⁴ zie bijvoorbeeld: Registratiekamer, *In beeld gebracht – privacyregels voor het gebruik van videocamera's voor toezicht en beveiliging*, 1999
- ¹⁵ Bureau Jansen & Janssen, *Zoom – Dossier Cameratoezicht*, augustus 2000, hoofdstuk 6
- ¹⁶ Hoof, van, H.A.J.M. et al, *Handreiking cameratoezicht, deelonderzoek "Technologische aspecten"*, augustus 2000, pp 14-15

Een resultaatgerichte overheid De Tweede Kamer onder de loep

Renate Eilander

Bij een veranderende tijdgeest waarin de burger steeds mondiger wordt en waarin het mogelijk is via moderne communicatiemiddelen snel inzicht te krijgen in het presteren van bedrijven, kan de overheid niet achter blijven. De burger wil waar voor zijn geld. Ook (of misschien wel juist) de overheid moet laten zien welke resultaten worden bereikt. Doet de overheid de dingen goed en doet de overheid ook de goede dingen? Om op deze veranderende tijdgeest te kunnen reageren is een resultaatgerichte overheid nodig.

De probleemstelling van het onderzoek luidt:

Hoe valt de mate waarin Tweede Kamerleden VBTB benutten tijdens de begrotingsbehandelingen 2002 te verklaren? En welke aanbevelingen kunnen in dit kader gedaan worden.

In het eerste gedeelte van dit artikel zal het VBTB-gebruik tijdens de behandeling van de begrotingen beschreven worden. In het tweede gedeelte wordt een verklaring gezocht voor de mate waarin VBTB wordt benut door de Kamerleden. In het laatste gedeelte worden de factoren beschreven die de mate van VBTB-gebruik verklaren en tevens worden aanbevelingen gedaan voor het verbeteren van het VBTB-gebruik door de Kamer.

VBTB-gebruik tijdens de begrotingsbehandeling

Voorafgaand aan de plenaire behandeling van de begroting vinden vergaderingen met de Vaste Kamer Commissies van de desbetreffende begroting plaats. Tijdens het overgrote deel van deze wetgevingsoverleggen zien we terug dat in het begin zowel Kamerleden als ministers zich goed bewust zijn van de VBTB-terminologie en werkwijze. De VBTB-begroting en VBTB-gerelateerde onderwerpen zoals budgetflexibiliteit en streefwaarden komen dan aan bod. Naarmate de tijd verstrijkt, staan in het wetgevingsoverleg veel technische vragen over organisatie, actuele thema's en input centraal. Dit zou bij de behandeling van een VBTB-begroting niet moe-

ten. Opvallend is ook, dat bij de behandeling van een relatief 'minder goede' begroting de discussie voornamelijk over streefwaarden, onduidelijke doelstellingen en budgetflexibiliteit gaat. Terwijl bij een relatief 'goede' begroting veel meer vragen worden gesteld over beleidsmatige thema's. Tijdens deze discussies is slechts in een enkel geval aandacht voor de koppeling tussen doelstelling, instrumenten en budget (de www-vragen). Bij de wetgevingsoverleggen valt verder op dat bijna geen aandacht wordt besteed aan de beleidsprioriteiten zoals deze genoemd worden in de beleidsagenda van elke begroting.

De aard van de schriftelijke vragen is enigszins veranderd ten opzichte van vorig jaar. Er zijn minder vragen over input-gerelateerde onderwerpen gesteld en meer vragen over output, outcome, streefwaarden en doelstellingen. Een feit is echter dat hoewel het aantal input-gerichte vragen gedaald is, deze nog een heel groot deel van het totaal van de schriftelijke vragen uitmaken.

Het aantal amendementen dat is ingediend tijdens de behandeling van de begroting in 2002 is met meer dan 100% toegenomen ten opzichte van 2001. Het totale bedrag dat met deze amendementen gemoeid gaat, is bijna drie keer zo hoog geworden. Hieruit kunnen we afleiden dat het door VBTB niet moeilijker of onmogelijk is geworden om te amenderen. Daarnaast is het aantal amendementen dat een verschuiving tussen artikelen vraagt, absoluut en qua hoogte van het bedrag, aanzienlijk verhoogd.

De nadruk is meer komen te liggen op het afwegen van verschillende algemene doelstellingen dan het alloceren tussen de verschillende operationele doelstellingen. In geen van de amendementen is een voorstel gedaan voor een aanpassing van de artikelindeling. Dat zou kunnen betekenen dat de huidige artikelindeling van de begroting volstaat.

Voor wat betreft de moties zien we een kleine stijging van moties waarin om ex post, maar vooral ex ante evaluatie onderzoek wordt gevraagd. Dit duidt op een meer resultaatgerichte instelling van het parlement. Daarnaast zijn er meer moties gericht op de aanpassing of formulering van streefwaarden. Bij het overgrote deel van de moties is geen verandering ten opzichte van vorig jaar waar te nemen. Zowel bij de moties en amendementen ontbreekt in de toelichting een duidelijke koppeling tussen budgetten, instrumenten en doelstellingen, terwijl dit juist bij de VBTB-begroting gemakkelijker zou moeten worden.

Tijdens de plenaire behandeling wordt VBTB een enkele keer genoemd. Daarnaast komen ook een enkele keer VBTB-gerelateerde thema's zoals streefwaarden en prestatie-indicatoren aan bod. Veel aandacht wordt besteed aan de doelstellingen en prioriteiten zoals ze genoemd zijn in de begroting. De Kamer vindt soms een aanpassing van een doelstelling of instrument nodig. Tevens geeft de Kamer een paar keer aan dat ze bij de volgende begroting graag andere prioriteiten of doelstellingen terug wil zien. Daarnaast wordt heel veel over beleidszaken en actuele thema's gesproken waarbij geen relatie met de begroting gelegd kan worden. Tijdens de discussies mist een duidelijke koppeling van doelstelling, instrument en budget. Doelen en adequaatheid van doelen komen niet aan bod bij het wetgevingsoverleg of de plenaire behandeling, terwijl dit juist de meest basale en belangrijke onderwerpen zijn.

Oorzaken voor mate VBTB-gebruik

Kortom, het VBTB gebruik van de Tweede Kamer is nog niet optimaal te

noemen. Een eerste mogelijke oorzaak is dat Tweede Kamerleden het VBTB gedachtegoed niet goed vinden. Uit het onderzoek blijkt dit niet het geval te zijn. De Kamerleden vinden VBTB een goed initiatief en zijn bereid om de komende jaren verder in het proces te investeren. Kamerleden zien dat er nog heel veel moet gebeuren om het hele Rijk te doordrenken van het VBTB-gedachtegoed. Zo moeten begrotingen bijvoorbeeld nog worden verbeterd en de interne doorwerking van VBTB moet nog gestalte worden gegeven. Maar toch lijken kamerleden het nut van VBTB in te zien en ze zijn vastbesloten om door te gaan met VBTB.

Het aantal amendementen dat is ingediend tijdens de behandeling van de begroting in 2002 is met meer dan 100% toegenomen ten opzichte van 2001

Als tweede oorzaak wordt genoemd: de mogelijkheid dat VBTB het budgetrecht van de Kamer aantast. Ook dit blijkt niet het geval te zijn. Kamerleden kunnen op veel verschillende manieren hun invloed op de begroting uitoefenen. Tijdens de behandeling van de begroting is dit veelvuldig gebeurd door middel van het indienen van moties en amendementen. De Kamer maakte zich in het voortraject van VBTB heel erg veel zorgen over VBTB en het budgetrecht. Uit het aantal en het soort ingediende amendementen kunnen we concluderen dat de VBTB-begroting voldoende mogelijkheden biedt om te amenderen.

Een derde mogelijke oorzaak kan de slechte kwaliteit van de begroting zijn. Ook dit argument is tijdens het onderzoek weerlegd. Hoewel de Kamerleden aangeven dat er wat betreft de begrotingen op enkele punten nog een verbeter-

slag te maken valt, zijn ze over het algemeen heel tevreden over deze eerste nieuwe begroting. De begrotingen van alle ministeries zijn toegankelijker, hanterbaarder en beter leesbaar dan hun voorgangers.

Factoren die mate van VBTB-gebruik verklaren en aanbevelingen

Kamerleden lijken dus in grote lijnen tevreden over het VBTB-gedachtegoed, de mogelijkheden om het budgetrecht uit te oefenen en de kwaliteit van de begroting. Uit de interviews met Kamerleden blijkt dat er andere factoren zijn die bepalen op welke manier Kamerleden gebruik maken van VBTB. Deze factoren kunnen ingedeeld worden in factoren die betrekking hebben op de interne organisatie van de Tweede Kamer, factoren die betrekking hebben op politieke facetten van de begrotingsbehandeling en overige factoren.

De eerste factor om dit te verklaren is de noodzaak om VBTB te gebruiken. Uit het onderzoek blijkt dat Kamerleden zich niet voldoende bewust zijn van de noodzaak van het VBTB-gebruik, terwijl het belangrijk is dat ambtenaren, de regering én Kamerleden het VBTB-gedachtegoed volledig steunen en benutten. Vooral ambtenaren van de (directies FEZ van de) ministeries hechten hier erg veel waarde aan. Door hun minister te wijzen op deze noodzaak en wens is al een eerste stap in de goede richting gezet. De regering heeft een hele grote invloed op de manier van werken van het parlement. Het past binnen de taak van de regering om, wanneer ambtenaren hierom vragen, de Kamer te wijzen op deze noodzaak. Ook kan de minister de Kamer indirect wijzen op de noodzaak van het gebruik van VBTB. Tijdens het wetgevingsoverleg of de plenaire behandeling worden bijvoorbeeld veel vragen gesteld over de aanpassing van doelstellingen. Het is dan de taak van de minister om verder te vragen naar instrumenten en budgetten die tot deze doelstelling leiden. Zo dwingt de minister de Kamer om over de koppeling van doelen, instrumenten en bud-

getten na te denken.

De tweede factor is kennis. Het is noodzaak dat zowel de medewerkers van de Tweede Kamer als de Kamerleden voldoende kennis over VBTB hebben. Vooral het gebrek aan kennis bij het opstellen van moties en amendementen valt op. Geen van de amendementen en moties waren afgelopen jaar in VBTB-termen opgesteld. Voor ministeries zou het eenvoudiger zijn om een motie uit te voeren wanneer duidelijk beschreven staat bij welk artikel een motie hoort en met welke instrumenten en budgetten deze moet worden uitgevoerd. Om een grotere uitvoerbaarheid van amendementen te bewerkstelligen is het verder raadzaam om, in de beginjaren van de nieuwe begroting, overleg te plegen met de ministeries en de griffier van de Tweede Kamer om dekking te vinden voor amendementen. Om de kennis te verbeteren zullen de cursussen aan Kamerleden en medewerkers van de Tweede Kamer uitgebreid moeten worden. Tot nu toe werden de VBTB-cursussen voornamelijk gericht op de begroting. Er zal dus meer aandacht besteed moeten worden aan het opstellen van moties en amendementen in VBTB-termen.

De derde factor is het besluitvormingsproces in de Kamer. Er wordt tijdens de behandeling van de begroting weinig over de begrotingen en de doelstellingen in de begrotingen gesproken, omdat besluitvorming hierover tijdens de algemeen overleggen van de Vaste Kamer Commissies gedurende het jaar plaatsvindt. Daarom is het belangrijk dat de beleidsnota's die gedurende het jaar aan de Tweede Kamer worden aangeboden in VBTB-termen zijn opgesteld. Hierbij is het voor de Kamer van belang dat in de eerste alinea wordt aangegeven op welk begrotingsartikel de nota aansluit. Andersom moet in de begroting weer worden verwezen naar de relevante documenten. Voor wat betreft het in VBTB-termen opstellen van officiële documenten, moet de politieke top het goede voorbeeld geven, door bijvoorbeeld het regeerakkoord conform VBTB-eisen op te stellen. Als zij dit namelijk niet doen dan is dat voor de Kamer ook

een excuus om geen aandacht aan VBTB te besteden. Wanneer zowel de beleidsnota's als officiële regeringsstukken in VBTB-termen zijn opgesteld, is er voor de Tweede Kamer geen enkel excuus meer om niet resultaatgericht, volgens VBTB-uitgangspunten, te debatteren.

De vierde factor is tijdgebrek. De Kamerleden zeggen dat ze te weinig tijd hebben om een begroting optimaal te kunnen voorbereiden. Ze hebben dus ook niet veel tijd gehad om zich te verdiepen in de nieuwe VBTB-begroting. Op een resultaatgerichte manier debatteren hoeft echter niet meer tijd te kosten. Het is vooral van belang dat, in plaats van aandacht voor de input, meer aandacht besteed wordt aan resultaten, doelstellingen, instrumenten en de effecten van beleid. Het is wel mogelijk om de tijdsdruk rondom de begroting te verminderen. Door de beleidsmatige VBTB-begroting is het namelijk eenvoudiger voor niet-financiële deskundigen om woordvoerder te zijn bij een begrotingsdebat. Zo kunnen de verschillende beleidsterreinen nog beter onder de Kamerleden verdeeld worden. In het meest ideale geval zou elke specialist op een bepaald onderwerp, bij het gedeelte van het begrotingsdebat over dat onderwerp woordvoerder kunnen zijn. Meerdere personen worden zo woordvoerder bij de begroting waardoor de tijdsdruk over meerdere mensen verdeeld wordt. Tevens kan door de ontwikkeling van een digitale begroting, door het Ministerie van Financiën, tijd bespaard worden. Bij een digitale begroting kost het minder tijd om relevante informatie of informatie over een bepaald thema op te zoeken. Daarnaast is het bij een digitale begroting mogelijk om direct door de klikken naar relevante (gedeeltes van) documenten en de verantwoording.

Daarnaast zijn er nog enkele factoren te noemen die betrekking hebben op de Haagse politiek. Ten eerste oefenen de media volgens de Kamerleden een grote invloed uit op de begrotingsbehandeling. Woordvoerders worden afgerekend op de nieuws waarde in de pers. VBTB is, volgens de Kamerleden geen onderwerp waarmee ze verzekerd

zijn van media-aandacht. Het doel van de hele VBTB-operatie is echter niet dat Kamerleden aandacht besteden aan VBTB, maar dat de Kamerleden op een resultaatgerichte manier naar de begroting kijken en tijdens de begrotingsdebatten kritisch zijn over de doelstellingen, instrumenten en budgetten. Media-aandacht is dan ook geen excuus voor het niet gebruiken van VBTB-uitgangspunten. Kamerleden kunnen heel goed aandacht besteden aan actuele onderwerpen of onderwerpen uit de begroting en daarnaast ook VBTB als uitgangspunt gebruiken. Het is duidelijk dat op dit punt bij de Kamerleden dus nog een stuk kennis ontbreekt. Waarschijnlijk dat door een combinatie van enkele aanbevelingen ook de media uiteindelijk geen bedreiging meer vormt voor VBTB. Wanneer het denken binnen de Rijksoverheid verandert en er meer aandacht komt voor een resultaatgerichte overheid en de verantwoording zal de media juist aan deze zaken ook aandacht willen schenken. Dan zal het ook vanzelfsprekender zijn voor Kamerleden om tijdens de begrotingsdebatten over deze aspecten te debatteren. Media-aandacht kan ook positief gebruikt worden om de resultaatgerichte overheid te promoten. Door meerdere persberichten te laten verschijnen over de resultaatgerichte overheid, begroting en verantwoording, komen deze onderwerpen meer in de media en zullen Kamerleden meer aandacht aan deze zaken besteden tijdens de debatten.

Het VBTB gebruik van de Tweede Kamer is nog niet optimaal te noemen

De tweede factor is de rol van de regering. Door VBTB is het mogelijk om bijvoorbeeld meer op hoofdlijnen te sturen. Uit de interviews met Kamerleden en uit de literatuur blijkt echter dat de besluitvorming door VBTB weinig zal gaan veranderen. Volgens Kamerleden staan de hoofdlijnen van het beleid al

vast en kan de Kamer alleen op detail-niveau nog wijzigingen aanbrengen. Daarom is het volgens Kamerleden onmogelijk om zich op de hoofdlijnen van beleid te richten. Maar de regering geeft aan ook al rekening te houden met de wensen van het parlement. Het tijdens de debatten aandacht besteden aan de hoofdlijnen van beleid is maar één onderdeel van VBTB. Als volgens de Kamerleden de doelstellingen al vast staan, zouden ze zich in discussies wél kunnen richten op instrumenten en de daarbijbehorende budgetten of op andere aspecten van de resultaatgerichte overheid zoals bijvoorbeeld prestatiegegevens en streefwaarden. De Kamer kan tijdens de debatten ook op deze aspecten sturen. Dat is nu nog te weinig gedaan.

Ten derde wordt de begroting gebruikt als politiek instrument in de strijd tussen de partijen, tussen coalitie en oppositie en tussen regering en parlement. De begrotingsdebatten zullen, volgens Kamerleden weinig veranderen, omdat het politieke spel en politieke belangen altijd een grote rol zullen blijven spelen. Hier ligt een rol voor de voorzitters van

de Kamercommissies en de Tweede Kamer om meer te sturen op het soort discussie dat plaatsvindt. Wanneer Kamerleden bijvoorbeeld te veel afwijken van het eigenlijke onderwerp van het debat (de begroting) kan de voorzitter ingrijpen. Daarnaast kunnen Kamerdebatten aan een strengere tijdslimiet worden gebonden. Hierdoor worden de Kamerleden gedwongen om meer op hoofdlijnen te discussiëren.

Naast de interne en politieke factoren werden nog twee op zichzelf staande factoren genoemd die de debatten in de Tweede Kamer hebben beïnvloed. De eerste factor is de aankomende verkiezingen. Door de verkiezingen komen voornamelijk belangrijke verkiezingsonderwerpen aan bod en raakt VBTB op de achtergrond. De tweede factor is de evaluatie van Paars 2. De plenaire behandeling van de ontwerp-begroting stond dit jaar in het teken van de evaluatie van de afgelopen kabinetsperiode. Nu moet ministers en Kamerleden het jaar na de verkiezingen nog veel kennis, ook met betrekking tot VBTB, worden bijgebracht, terwijl het jaar voor de verkiezingen, de verkiezingsstrijd een

grote invloed heeft op het werk van deze personen. Wanneer Kamerleden en ministers langer dan vier jaar op hun post blijven zitten, is aan de ene kant een heel stuk kennis gewaarborgd en daarnaast krijgen de debatten een heel andere inhoud, omdat meer op doelstellingen en grote lijnen gestuurd en afgerekend kan worden. Minder vaak bepalen de verkiezingen en het inwerken van Kamerleden dan de inhoud van de debatten. Daarnaast moet de evaluatie van een regeerperiode niet tijdens de begrotingsdebatten plaatsvinden. Hiervoor kunnen de verantwoording of speciale evaluatie-debatten gebruikt worden.

De auteur is werkzaam bij het Ministerie van Financiën als beleidsmedewerker van de afdeling Beleids-evaluatie en -instrumentatie bij het directoraat-generaal van de Rijksbegroting.

Het onderzoek is uitgevoerd als stage-en scriptieopdracht voor de opleiding Bestuurskunde, Universiteit Leiden. Het artikel is op persoonlijke titel geschreven.

Bericht van het Bestuur

Zou jij het leuk vinden om een jaar actief te zijn voor de B.I.L.?

Smaakt een jaar commissiewerk naar meer of heb je ervaring opgedaan op andere gebieden die je denkt toe te kunnen passen op de B.I.L.?

Of zie je jezelf graag op zo'n mooie bestuursfoto staan?

Met andere woorden....

Heb jij bestuursambities? Denk er eens over na!

Wij houden in ieder geval onze oren en ogen open de komende tijd!

Met vriendelijke groet,

Het B.I.L.-bestuur

Student-stage bij het Kabinet van de Commissaris der Koningin

Albert Jan van Zwieten

Gegrepen door de monarchie als staatsvorm heb ik ervaring willen opdoen bij een bestuurseenheid die in haar werkzaamheden intensief met Koninklijk Huis coöperiert. Omdat het Kabinet van de Commissaris van de Koningin, naar mijn mening, een dergelijk eenheid is, heb ik, toen ik tijdens het mede door mij georganiseerde Landelijk Congres der Bestuurskunde de Commissaris der Koningin, mijnheer Franssen, ontmoette, bij hem geïnformeerd naar stage-mogelijkheden. Dit heeft er toe geleid, dat ik van 17 september 2001 tot 17 januari 2002 een stageplaats bij zijn Kabinet kreeg aangeboden.

Mijnheer Jan Franssen (geb. 11 juni 1951) was van 1982 tot 1994 voor de VVD lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en had onder ander de portefeuille onderwijs. Van 1994 tot 2000 was hij burgemeester van Zwolle. In 2000 werd hij benoemd tot de Commissaris der Koningin in de provincie Zuid-Holland. Ik heb als student-stagair, zonder een specifieke opdracht, kennis gemaakt met alle taken van een beleidsmedewerker van het Cluster Kabinet-zaken van de afdeling Kabinet van de CdK.

Het Kabinet van de Commissaris der Koningin

Het Kabinet van de CdK is als organisatieonderdeel direct gerelateerd aan de externe taken van de Commissaris der Koningin voortkomend uit zijn functie van Rijksorgaan en kent daarmee een sterke externe oriëntatie. Daarnaast is de CdK ook provinciaal orgaan; voorzitter van Provinciale en Gedeputeerde Staten. De aansturing van de afdeling Kabinet is met name gebaseerd op de functie van Rijksorgaan. De CdK wordt voor perioden van zes jaar benoemd door de Kroon. Hij adviseert de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de benoeming van burgemeesters, adviseert over koninklijke onderscheidingen, is betrokken bij de verlening van politiebijstand voor handhaving van de openbare orde, coördineert bij rampen waarbij meer gemeenten zijn betrokken en behartigt de belangen van de provincie in tal van

zaken.

Hieruit voort vloeien de hoofdtaken van de afdeling Kabinet welke te onderscheiden zijn in beleids-, adviserende, coördinerende en ondersteunende taken. Te weten: algemeen bestuurlijke en juridische advisering CdK (o.a. gemeentelijke bestuursvraagstukken; specifieke projecten en advisering); kabinetzaken (o.a. coördinatie burgemeester-aangelegenheden; advisering van en protocollaire zaken rond het Koninklijk Huis); openbare orde en veiligheid (waaronder begrepen de taken op het terrein van de rampenbestrijding en het terrein van de openbare orde c.q. politie) en tenslotte ondersteuning (o.a. archivering van stukken van de CdK als Rijksorgaan) en secretariaat CdK (o.a. documentaire informatievoorziening). Derhalve is het Kabinet van de Commissaris der Koningin van de provincie Zuid-Holland onderverdeeld in drie clusters: Kabinetzaken, Rampenbestrijding en Registratuur.

Zoals reeds aangegeven zijn met name de taken van Rijkswege het aanknopingspunt voor de één op één relatie van de afdeling Kabinet met de CdK. Deze taken brengen de vele vertrouwenskwesies met zich mee. Dit bepaalt mede de werkkarakteristiek van de afdeling zoals burgemeestersbenoemingen, bestuurskwesies en persoonlijke aangelegenheden van bestuurders. Korte en snelle lijnen op bestuurlijk en politieke niveau zijn ook op een ander vlak noodzakelijk en kenmerkend. De

afdeling Kabinet is in politieke bestuurlijke context een direct aanspreekpunt voor de CdK. Veelal speelt de afdeling Kabinet in op actuele en vaak onverwachte bestuurlijk juridische zaken en problemen.

De Stagewerkzaamheden Het takenpallet

Het Cluster Kabinetzaken houdt zich met een aantal van de hierboven genoemde uiteenlopende hoofdtaken van het Kabinet van de CdK bezig. Het richt zich op burgemeesters-aangelegenheden, advisering Koninklijk Huis over predikaten Koninklijk en Hofleveranciers en koninklijke erepenningen, Koninklijke onderscheidingen, advisering Buitenlandse zaken inzake benoeming en ontslag van Buitenlandse consulaire personeel, protocollaire aangelegenheden CdK, bezoeken van Koninklijk Huis en Ministers aan de provincie, werkbezoeken aan gemeenten en algemene kabinetzaken.

Binnen deze pallet van taken heb ik mij als student-stagair toegelegd op zoveel mogelijke taken. Hetgeen hieronder wordt beschreven.

Burgemeestersaangelegenheden

De provincie heeft sedert januari 2002 92 gemeenten. De CdK c.q. de Chef van het Kabinet (CK) is in al die gemeenten van de provincie op meerdere wijzen betrokken bij de burgemeesters. Ik heb ten behoeve van de 6 maands-, 1e 2e, 3e en 5,5 jaarsgesprekken memo's ter voorbereiding opgesteld. In de memo staat

de naam, de geboortedatum, de benoemingsdatum, de politieke richting, de carrièreloop van de desbetreffende burgemeester en de samenstelling van de gemeenteraad en het college vermeld. Daarnaast zijn potentiële gespreksonderwerpen, eventueel ondersteund met een bijgevoegd krantenartikel, het verslag van het laatste werkbezoek en betreffende passage uit een nota over de bestuurlijke positie gemeenten opgenomen in de memo.

Naast de voorbereiding heb ik zowel gesprekken van burgemeesters met de CdK als met de CK (met laatst genoemde op stadhuizen c.q. gemeentehuizen) bijgewoond. Tijdens deze gesprekken heb ik kritisch geluisterd, het gesprek opgetekend en af en toe mij deelgenoot gemaakt van het gesprek. Na afloop van het jaarsgesprek heb ik de aantekeningen uitgewerkt en opgenomen in het archief van de CdK, ter bevordering van inzichten in voorgenomen ontwikkelingen in het kader van het loopbaanbeleid van de betreffende burgemeester. Tevens heeft deze verslaglegging een preventieve kant. De CdK kan in een vroeg stadium in zijn hoedanigheid als vertrouwenspersoon van de burgemeester potentiële problemen signaleren en zo mogelijk (laten) oplossen.

Voor de burgemeestervacature van een bepaalde gemeente heb ik de met rede omklede aanbeveling van tenminste twee personen aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties geschreven. Daar de CdK krachtens artikel 6 van de Provinciewet hierin behoort te voorzien. In de aanbeveling heb ik meegenomen de procedure welke is gevolgd door de vertrouwenscommissie, een beschrijving van de gemeente, van

de profielschets van de vacature en een beschrijving van de kandidaten. Ook is er door mij een aanbeveling ter herbenoeming van een burgemeester geschreven. Deze aanbeveling was ook gericht aan de minister van BZK en gaf een beschrijving van de carrièreloop en de verdere gewenste stappen in de loopbaan, het gerealiseerd beleid, de toekomstvisie, het oordeel van de vertrouwenscommissie en het advies van de CdK.

Protocolaire aangelegenheden

Iedere derde dinsdag van september (Prinsjesdag) staat langs de route van de Gouden Koets een burgerdeputatie opgesteld. De afdeling Kabinet van de CdK van de provincie Zuid-Holland draagt zorg voor de begeleiding van deze burgerdeputatie. Afgelopen jaar was er een afvaardiging van de provincie Flevoland die de burgerdeputatie vormde. Ik heb meegeholpen de burgerdeputatie op te vangen op het provinciehuis. Vervolgens is de burgerdeputatie onder begeleiding van de afdeling Kabinet naar de plek langs de route gemarcheerd. Het was onder andere mijn taak de burgerdeputatie te wijzen op gedisciplineerd gedrag, op het unieke van dit voorrecht maar ook op het bijzondere karakter van deze Prinsjesdag in het licht van de gebeurtenissen van 11 september in New York en Washington D.C.. Nadat de Gouden Koets tweemaal langs de burgerdeputatie was gereden werd zij weer naar het provinciehuis begeleid.

Telkenmale als een lid van het Koninklijk Huis een officieel bezoek aflegt in de provincie is de CdK aanwezig. Alvorens een lid een bezoek aflegt wordt er een voorbespreking belegd. Op zo'n voorbespreking komen doorgaans de hofdame, een adjudant van Hare Majesteit de Koningin, het Kabinet van de CdK, het Kabinet van de Burgemeester van de gemeente waar het bezoek wordt afgelegd, de dienst Koninklijke en Diplomatieke Beveiliging (DKDB), de politie, de gastorganisatie en veelal ook de eigenaren van de lokatie van het evenement. Op een voorbespreking wordt van een medewerker van het Kabinet van de CdK verwacht hij/zij acht slaat op

het protocol en de rol welke de CdK hierbij heeft. Na een voorbespreking wordt in een memo aan de CdK vermeld om wat voor een evenement het gaat, zijn rol en wie van het Kabinet hem begeleidt.

Bij een evenement is het aan de medewerker van het Kabinet van de CdK om onder andere achtzaam te zijn op het feit dat de CdK vóór het lid van het Koninklijk Huis arriveert. Tevens dat de CdK als eerste bij aankomst en als laatste bij vertrek het lid van het Koninklijk Huis respectievelijk begroet dan wel uitgeleide doet en afscheid neemt. Bij het VNO-NCW congres met Z.K.H. de Prins van Oranje in het Luxor Theater te Rotterdam, de Alcuin Awarduitreiking met H.K.H. Prinses Margriet der Nederlanden in het Ichthus Hogeschool gebouw te Rotterdam en bij de doop van het douaneschip 'Visarend' door H.M. de Koningin bij scheepswerf Damen te Gorinchem heb ik de CdK / de waarnemend CdK mogen begeleiden. Een Bijzondere officiële handeling van

Verscheidene burgers wenden zich tot de CdK met een diversiteit aan klachten.

de CdK tijdens mijn stageperiode was de overdracht van de gemeente Vianen van de provincie Zuid-Holland aan de provincie Utrecht. Binnen het Kabinet heb ik de opdracht gekregen rond deze overdracht een ceremonie te bedenken en te organiseren. Vast stond dat krachtens de wet van 18 oktober 2001 (staatsblad 521) artikel 1 de provinciegrens veranderd zou worden. Ik heb getracht dit feit op een historisch document (een met wapens en tekst versierd perkament) vast te laten leggen. Het proces verbaal is, tijdens een plechtige bijeenkomst op het stadhuis van Vianen, door beide CdK's ondertekend en aan de burgemeester van Vianen overhandigd. Daarnaast is er een gelegenheid gecreëerd voor de betrokken bestuurders

om kort op de overdracht in te gaan. Met de zogenaamde vlag- en provinciebordwisseling - als symbolieken - heb ik een voor de burgers herkenbaar en een voor de media goed vast te leggen overdrachtshandeling kunnen verwezenlijken. Openbaar Bestuur & Media; wie regeert wie?

Algemene Kabinetzaken

Verscheidene burgers wenden zich tot de CdK met een diversiteit aan klachten. Een drietal klachten heb ik mogen behandelen. In alle gevallen heb ik mij in de klacht verdiept nadat de brief aan de CdK bij de afdeling Kabinet was terechtgekomen. Naar de betrokken overheidsinstantie waarover de klacht is geuit, is een verzoek uitgegaan om informatie te verschaffen over het specifieke gebeuren (zogenaamd 'Bericht en Raad'). Na de navraag en derhalve voldoende informatie van beide actoren te hebben ontvangen, heb ik voor de CdK/CK per memo een kader, een conclusie en een advies opgemaakt.

Als medewerker van de afdeling Kabinet ben ik aanwezig geweest bij bijeenkomsten van de CdK om met hem te zorgen dat de provincie representatief op een juiste wijze naar voren komt en dat aan de verwachtingen van de aanwezigen wordt voldaan. Zoals op de nieuwjaarsreceptie van de CdK voor externen en op een themabijeenkomst voor burgemeesters over de nieuwe benoemingsprocedure voor burgemeesters. Daarnaast heb ik ook de ambassadeur van de Bondsrepubliek Duitsland, zijne excellentie dr Edmund Duckwitz,

Ik geef toe dat ik als monarchist wellicht niet geheel objectief ben.

mogen begeleiden en onderhouden voor en na zijn audiëntie bij de CdK.

Ik heb mij tevens bezig gehouden met het opstellen van correspondentie omtrent verzoeken aan het Koninklijk Huis. Het gaat hier om verzoeken aan de CdK om een bezoek te arrangeren van een lid van het Koninklijk Huis aan een instelling of evenement in een gemeente gelegen in de Provincie Zuid-Holland. Na het doorgeleiden van het verzoek aan het Koninklijk Huis is, na behandeling en reactie van het Hof, de indiener van het verzoek verwittigd over de mededeling van het Koninklijk Huis.

Mijn bevindingen

Als zeer leerzaam heb ik mijn stage bij het Kabinet van de Commissaris der Koningin in de provincie Zuid-Holland, mijnheer Jan Franssen, ervaren. Met name omdat ik feitelijk heb mogen meedraaien als medewerker van het Kabinet van de CdK en invulling heb mogen geven aan de vele taken die onder de verantwoordelijkheid vallen van het Cluster Kabinetzaken. Door zelf middels een beperkt aantal voorbeeldbrieven de grote lijn te moeten vaststellen bij een bepaald probleem, heb ik mijn werk-

zaamheden als zeer concreet, nuttig maar ook realistisch ondervonden.

Voor al door het zelfstandig opstellen en begeleiden van de ceremonie omtrent de overdracht van Vianen heb ik de reële samenwerking tussen overheden en de hiërarchische werking binnen een overheid ervaren. Bijzonder eervol en educatief heb ik ook de mogelijkheid gevonden om met verschillende leden van het Koninklijk Huis in het gevolg mee te lopen en de uitnodiging voor de burgerlijke huwelijksplechtigheid van het Kroonprinselijk paar. De medewerkers van de drie Clusters het Kabinet vormde een hechte en zeer leuke groep zonder een greintje 9 tot 5 mentaliteit. Na twee dagen stage mocht ik reeds mee naar Texel voor de jaarlijkse teambuildingsactiviteit. Men eiste voor de werkzaamheden bij het Kabinet volle toewijding, het vermogen om je alras aan te passen aan nieuwe ontwikkeling en (harde) kritiek te slikken. Vooral in de eerste weken van mijn stage kostte het aanpassen aan de verwachtingen veel energie. Het gelijk in het diepe worden gegooid is danwel niet de makkelijkste weg maar wel zeer leerzaam. Het gaat er tenslotte om dat je ervaring opdoet over wat je wel en niet kan. Daarenboven heb ik geleerd hoe cruciaal de visie en werkwijze van een bestuurder is voor een overheid in het algemeen en voor zijn naaste medewerkers in het bijzonder. Ik heb respect op de wijze waarop de leden van het Koninklijk Huis en eveneens de CdK zich van hun taken kwijten. Ik geef toe dat ik als monarchist wellicht niet geheel objectief ben.

De Commissaris der Koningin mijnheer Franssen

Agenda B.I.L.

16 april

“Prominentendebat Leiden”

In de Hooglandse Kerk om 19:30 uur

Samenwerking tussen de B.I.L., de L.V.V.S. Augustinus en de SPIL

Deelnemers o.a.:

Maxime Verhagen	(CDA)
Rogier van Boxtel	(D66)
Femke Halsema	(GroenLinks)
Klaas de Vries	(PvdA)
Harry van Bommel	(SP)

22 april

“Burgemeestersforum”

In Plexus om 20:00 uur

Deelnemers:

Dhr. N.P.M. Schoof	Alphen a/d Rijn
Dhr. drs. J.K.T. Postma	Leiden
Mw. drs. M. van Rossen	Alkmaar
Dhr. mr. A.Ph. Hertog	Velsen

24 april

Halfjaarlijkse A.L.V.

In Etablissement Einstein om 19:30 uur

7 en 8 mei

LCB

Kijk op pagina 24 voor meer info

14 mei

Vanaf 10:00 uur

Inschrijving Grote Buitenlandse Reis naar Madrid

22 mei

Diesviering B.I.L.

Opgericht 22 mei 1985

4 juni

Excursie “Mobiel Symposium”

Meer info volgt

Kijk ook op de website van de B.I.L.:

www.fsw.leidenuniv.nl/bil

PIN-apparaat

Sinds 10 april staat er permanent een **PIN-apparaat** op de B.I.L.-kamer. Het is nu dus mogelijk om, bij het aanschaffen van bijvoorbeeld boeken en uittreksels, te pinnen en te chippen.

Lidmaatschap

Alle leden die zich dit jaar hebben ingeschreven voor het B.I.L.-lidmaatschap, hebben zich ingeschreven voor onbepaalde tijd. Het lidmaatschap loopt ieder jaar dus automatisch door en jaarlijks zal de contributie van 13,61 euro worden afgeschreven, tenzij u uw lidmaatschap schiftelijk opzegt.

Mocht u uw lidmaatschap willen beëindigen dan verzoeken wij u dit **uiterlijk op 16 juli** schriftelijk door te geven aan de Secretaris.

Deadline BB

Als u een bijdrage wil leveren aan de BB dan verzoeken wij u deze digitaal aan te leveren. Graag ontvangen wij uw bijdrage in Word-formaat en het liefst onopgemaakt. Per e-mail kunt u uw bijdrage sturen naar: bil@fsw.leidenuniv.nl, t.a.v. de **Commissie BB**. Wilt u uw bijdrage op diskette aanleveren dan kan dat in de B.I.L.-kamer, **SB-03** t.a.v. de **Commissaris BB**.

De **deadline** voor de volgende BB is **14 juni 2002**.

Stage op Capitol Hill

Joost van Halem

Stage lopen bij het U.S. Congress is bijzonder genoeg om er een enthousiast verslag mee vol te schrijven. Van ambassadeurs ontmoeten en voorgesteld worden aan President Clinton tot meelopen met mijn Congressman in Washington en New York en brieven en nota's opstellen voor zijn staf, het was fantastisch. Overheersend was echter niet enthousiasme maar een bewustzijn van de ernst van de situatie van een land en hoofdstad in oorlog. Deze ernst dringt door wanneer evacuatie en chaos op 11 september gevolgd wordt door een tweede veel langere evacuatie en screening van ook mijn werkplek op de aanwezigheid van restanten van een biologische aanval. Een fysiek onderzoek en een kortstondige medicatie voor miltvuur bevestigen dan alleen nog maar dat het inderdaad geen spelletje is.

Een half jaar eerder solliciteer ik naar een zomerprogramma over minderheden en mensenrechten, *Humanity In Action* geheten. Het aanvinken van een keuzevakje in de sollicitatie doet mij meedingen naar een vervolg op het zomerprogramma, een stage in Washington in het najaar. Als student Bestuurskunde specialiseer ik mij in Vergelijkend en Internationaal Bestuur en uit de eerste hand de Amerikaanse federale overheid zien functioneren en er in mee draaien was 'an option I couldn't refuse'. Veel meer dan meedraaien in een totaal ander politiek en bestuurlijk systeem, het systeem van het machtigste land ter wereld, had ik niet verwacht. Dat vond ik eindelijk al best wel wat!

De stage heeft uiteindelijk veel meer ingehouden dan alleen meedraaien met Steve Israel's staf, daar het hoofdthema mensenrechten en minderheidsvraagstukken goed tot zijn recht is gekomen in wekelijkse seminars en werkbezoeken en discussies met een goed gemotiveerde groep Deense en Nederlandse medestagiaires. *Humanity In Action* heeft naast de stage een uitstekend programma verzorgd, elke vrijdag van de week. Vragen rond beleidsvorming en beleidsimplementatie zijn veel aan bod gekomen rondom minderheidsvraagstukken, mensenrechten en ook internationale én nationale coalitievorming. Vanuit bestuurskundig oogpunt was ook elk artikel in de *Was-*

hington Post en de *New York Times*, elk rapport van de *Congressional Research Service* en elke brief en nota binnen mijn kantoor uitermate boeiend. Daarnaast werkten al mijn medestagiaires voor een andere Member of Congress en door gesprekken heb ik zo tevens geleerd over verschillen binnen het Congress, over het politieke proces van wetgeving in de Amerikaanse zin van het woord.

Professioneel moge duidelijk zijn wat ik aan de stage heb gehad gezien mijn studie. Het bestuur van de Amerikaanse federale overheid heb ik aardig leren kennen, een bestuur in crisistijd was de dagelijkse realiteit en door mijn bestuurskundige bagage kon en kan ik datgene wat er gebeurt vergelijken met andere stelsels en situaties redelijk op waarde schatten. Misschien heb ik nog wel het meest geleerd van de onderdompeling in een echte organisatie, met hiërarchie, de drukte van alledag, structuur, cultuur, leiderschapstijlen en de druk van een uiterst complexe omgeving. Ik snap nu ook waarom 'het enige wat je vooruit brengt, is jezelf' een typisch Amerikaanse gedachte is. Zelfs al heb je niet geheel inzicht in je omgeving, wanneer je geen initiatief neemt gebeurt er helemaal niets.

Op persoonlijk vlak zijn de contacten met de groep stagiaires, de discussies en de confrontaties met totaal verschillende ideeën, persoonlijke achtergronden en

zeker ook cultuurverschillen het meest waardevol geweest. Zo is het Amerikaanse equivalent van 'het gaat aardig' niet 'it's ok' maar 'it's great!'. En hebben Denen de wereld nog veel 'beter' door dan de al behoorlijk betweterige Nederlanders. Culturele verschillen zijn veel belangrijker dan ik dacht, ook tussen 'westerlingen'. Een sterke eigen mening hoeft in zo een diverse groep echter geen spanning op te leveren, maar is juist een pluspunt, zolang de omgangsvormen goed zijn. Een overeenstemming over het belang van mensenrechten en de liefde voor consumptiegoederen waar je

Een fysiek onderzoek en een kortstondige medicatie voor miltvuur bevestigen dan alleen nog maar dat het inderdaad geen spelletje is.

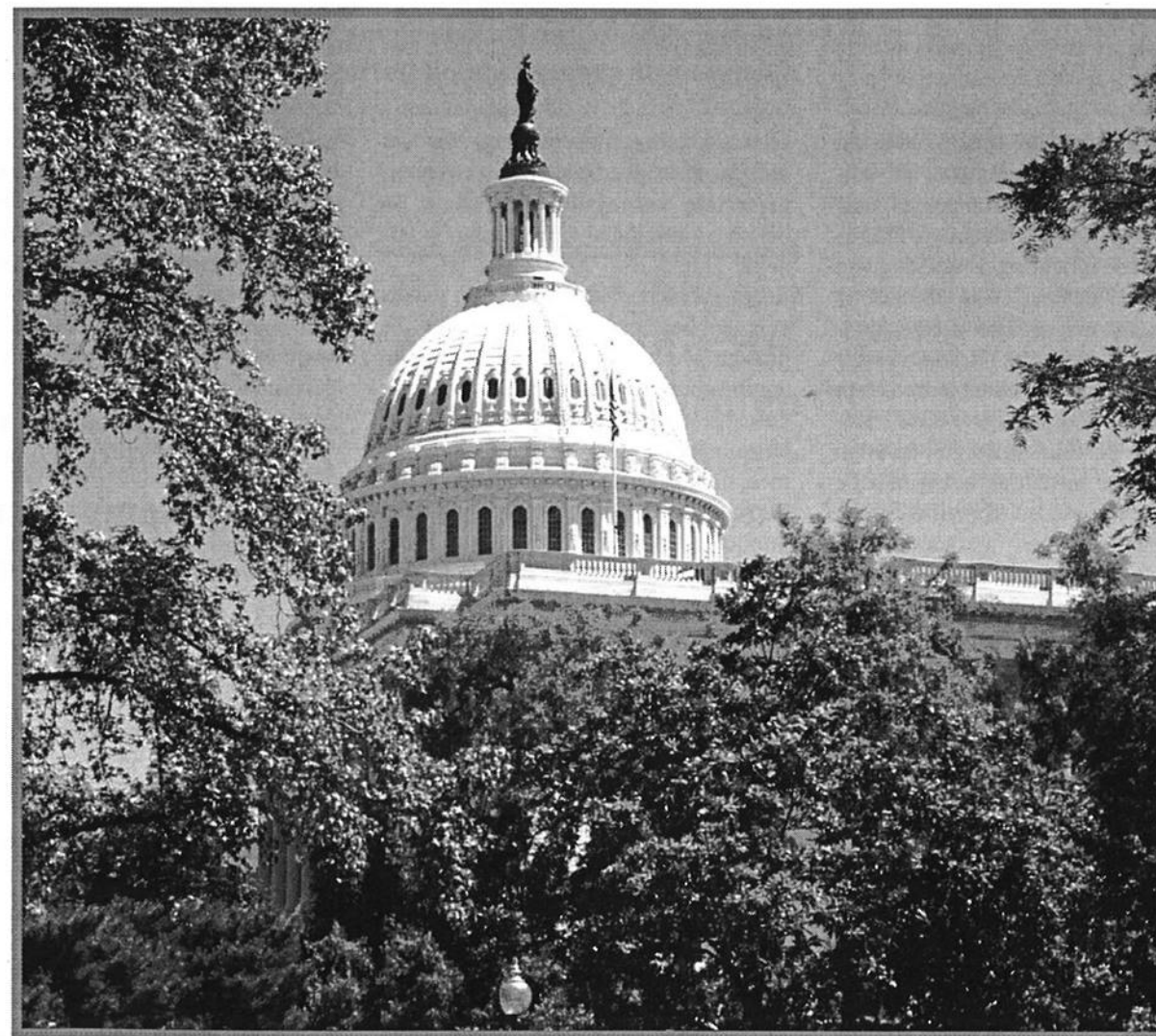
in Amerika 21 voor moet zijn, droegen hier zeker aan bij.

Een aantrekkelijke kant van de aangeboden stage was de mogelijkheid wat te kunnen doen voor het mensenrechten beleid in de Verenigde Staten. Als ik iets geleerd heb voor mijn toekomst is het echter wel dat het belangrijk is om idea-

len en de realiteit nooit van elkaar los te koppelen. Natuurlijk was het onmogelijk voor Europese studenten daadwerkelijk veel bij te dragen aan het mensenrechtenbeleid in de VS. Wel vulden vele druppels zelfs de grootste emmer. Mensenrechten waren twintig jaar geleden geen issue in het Amerikaanse buitenlandse beleid. Na jaren lobbyen en vechten door een groeiende groep

idealisten die het ideaal van mensenrechten en de realiteit van het buitenlands beleid aan elkaar wisten te koppelen, zijn mensenrechten nu een van de – in ieder geval officiële – pijlers van het Amerikaanse buitenlandse beleid. Het lijkt wonderlijk om na een Amerikaanse stage als de mijne de essentie in te zien van idealen om te wereld ten positieve te veranderen, maar dat heb ik er wel uit gehaald.

Een stage op Capitol Hill, wat doe je ermee? Je zet het op je CV, en je kan je wat meer voorstellen over Amerika, George 'W' en zijn strijd met het Congress. De kennis opgedaan pas ik waarschijnlijk toe in mijn scriptie. En dan? Dan hoop ik bestuurskundige capaciteiten te kunnen inzetten om de wereld een beetje beter te maken. Prima toch!?

Van voorschrijven naar verbinden De Vereniging voor Bestuurskunde voor bestuur en bestuurskunde

Dr Mirko Noordegraaf
Utrechtse School voor Bestuurs- en Organisatiewetenschap (USBO),
UU & Vereniging voor Bestuurskunde (VB)

Deze bijdrage bevat een pleidooi voor eigentijdse bestuursvormen en voor een eigentijdse bestuurskunde. Moderne overheden schrijven niet langer voor – ze verbinden. Dat heeft gevolgen voor de competenties van bestuurders, ambtenaren en bestuurskundigen. Het heeft ook gevolgen voor de wijzen waarop zij hun eigen verbanden organiseren. De Vereniging voor Bestuurskunde (VB) biedt daarvoor de aangewezen platforms.

Het is nog maar enkele jaren geleden dat bestuurskunde studenten met de volgende definitie van het vakgebied werden geconfronteerd: 'Bestuurskunde is de leer van de inrichting en werking van het openbaar bestuur'. Die definitie is hopeloos verouderd. Een meer eigentijdse definitie zou zijn: 'Bestuurskunde is de leer van de analyse en aanpak van maatschappelijke vraagstukken'. Hedendaagse bestuurskundigen houden zich in eerste instanties bezig met de vraag naar hoe maatschappelijke issues, zoals criminaliteit, werkloosheid, verkeerscongestie, volksgezondheid, et cetera, ontstaan en hoe ze aangepakt kunnen.

Omdat bij de aanpak van dergelijke issues vaak publieke verantwoordelijkheden spelen en publieke organisaties actief zijn, is er natuurlijk nog steeds een evidente oriëntatie op het openbaar bestuur waarneembaar. Toch kan die oriëntatie nooit volledig of definitief zijn: het openbaar bestuur is niet in staat om genoemde vraagstukken eigenhandig aan te pakken. Moderne overheden kunnen, in tegenstelling tot enkele decennia geleden, niet zo maar *voorschrijven* hoe burgers en bedrijven zich moeten gedragen – ze moeten draagvlak creëren, barrières overwinnen, netwerken managen, beleidsspelers bijeen brengen, kortom, ze moeten *verbinden*. Vandaar dat hedendaagse bestuurskundigen over 'publiek-private netwerken', 'co-productie'

en 'ketenmanagement' spreken. Vandaar ook dat klassieke opvattingen over ministeriële verantwoordelijkheid en beleidsvorming aan verandering onderhevig zijn.

Zo'n verbindende houding heeft gevolgen voor bestuurders en ambtenaren. Ze moeten over andere taakopvattingen en competenties beschikken. Het heeft ook gevolgen voor moderne bestuurskundigen. Ook zij spelen veel meer dan voorheen een verbindende rol. Ze proberen kennisuitwisseling tussen publieke organisaties op gang te brengen, ze trachten leerervaringen te verspreiden, en ze proberen om de reflexieve vermogens van publieke managers te versterken door ze te helpen betekenis te geven aan maatschappelijke en bestuurlijke ontwikkelingen. Bestuurders, ambtenaren en bestuurskundigen hebben daarvoor eigentijdse platforms nodig. Ze moeten hun eigen verbindende vermogens organiseren. De Vereniging voor Bestuurskunde (VB) biedt dergelijke platforms.

Gesteld moet worden dat moderne bestuurders, ambtenaren en bestuurskundigen niet langer zonder lidmaatschap van de VB door het leven kunnen. In het onderstaande wordt die stelling toegelicht.

Veranderend bestuur

Het openbaar bestuur kan het niet langer alleen. In de afgelopen decennia is

het steeds moeilijker geworden om de kloof tussen *plan* en *praktijk* snel en soepel te overbruggen. De doorwerking van politieke plannen, beleidsvoorstellen en wetten stuit op steeds meer barrières. Daar zijn verschillende oorzaken voor; de volgende ontwikkelingen worden er doorgaans mee in verband gebracht.

Ze moeten opgewassen zijn tegen een actieve praktijk, tegen snel veranderende kennis, en ook omdat ambtelijke neutraliteit en loyaliteit niet langer heilig zijn

Overheden worden ten eerste geconfronteerd met *internationalisering*: burgers en bedrijven trekken zich door nieuwe vormen van mobiliteit en communicatie minder van territoriale grenzen aan. Er zijn vele multinationals actief en bovendien is de EU steeds belangrijker geworden. Ten tweede worden ze geconfronteerd met toenemende *individualisering*: burgers en bedrijven worden steeds eigenwijzer. Ze vallen minder dan

voorheen terug op religieuze of levensbeschouwelijke kaders die aangeven wat ze wel en niet moeten of mogen doen. Burgers en bedrijven zijn mede daardoor steeds calculerder geworden. Ten derde hebben overheden te maken met *informatisering*: menselijk gedrag en productieprocessen worden steeds informatiever, doordat mensen hoger opgeleid zijn, toegang hebben tot allerlei media en zich van personal computers, faxen en mobiele telefoons kunnen bedienen. Burgers en werknemers worden steeds meer experts die beter dan wie weten hoe hun werk in elkaar steekt. Kennis verandert en veroudert bovendien snel. Ten vierde worden overheden geconfronteerd met processen van *interculturalisering*: Westerse landen worden steeds meer mengingen van heel verschillende culturen. Dat levert aanpassingsproblemen, taalachterstanden, en wat dies meer zij, op. Deze vier 'I's' maken sturing steeds lastiger. Overheden kunnen niet langer op basis van planvorming voorschrijven. Als ze dat wel doen en het zint burgers en bedrijven niet, dan doen ze hun dingen elders, bijvoorbeeld in het buitenland (internationalisering), dan zoeken ze de mazen in de wet of stappen ze naar de rechter (individualisering), dan tonen ze met behulp van kennis en expertise aan dat de plannen onjuist zijn (informatisering) en dan verzetten ze zich op basis van culturele identiteiten (interculturalisering). Voor overheden houdt dit twee verschuivingen in:

- q Ze moeten plannen steeds meer in overleg met maatschappelijke actoren ontwikkelen.
- q Ze moeten bij de omvorming van plannen naar praktijk rekening houden met maatschappelijke wensen, inzichten en opvattingen.

Die verschuiving blijkt de laatste jaren uit nieuwe opvattingen over beleidsvorming en management, zoals 'interactief bestuur', 'kenniscentra', 'uitvoeringstoetsen', enzovoorts. Het moderne bestuur is *verbindend* geworden.

Veranderende bestuurskunde

De bestuurskunde is meeveranderd. Sterker, bestuurskundigen hebben mede gezorgd voor de aanpassingen van bestuursstijlen en instrumenten. Zo is interactief bestuur sterk beïnvloed door bestuurskundige ideeën over 'netwerkmanagement' en zijn opvattingen over ministeriële verantwoordelijkheid veranderd onder invloed van bestuurskundige pogingen om het klassieke onderscheid tussen politiek en bestuur te problematiseren. Het openbaar bestuur wordt niet langer voorgesteld als één geheel, maar als een verzameling van organisaties en managers, die omringd worden door een heel scala aan organisaties en beleidsactoren van private en maatschappelijke aard, zoals bedrijven, belangengroepen, en non-gouvernementele organisaties.

In contact blijven met de kennis die voor de analyse en aanpak van maatschappelijke kennis onmisbaar is

Bestuurskundigen die zich vooral met *beleid* bezig houden, hebben nieuwe ideeën ontwikkeld waarin het creëren van draagvlak, het zoeken naar nieuwe vormen van verantwoordelijkheid, bijvoorbeeld ambtelijke aanspreekbaarheid in het Parlement, en het denken in termen van 'multicentrisme' (multi-actoren) en 'processen' centraal staat. Bestuurskundigen die zich vooral met *management* bezig houden hebben ideeën ontwikkeld waarin verzelfstandiging, prestatiemeting, kennismanagement, omgevingsanalyses en 'human resource management' centraal staat. Ook uit deze ideeën blijkt een eigentijdse zoektocht naar nieuwe verbanden.

Een veranderende Vereniging

Zoals in de inleiding gesteld, deze ontwikkelingen hebben allerlei gevolgen voor bestuurders, ambtenaren en bestuurskundigen. Bestuurders en ambtenaren moeten in staat zijn om hun verbindende taken waar te maken, en dat heeft alles te maken met hun competenties om intelligente plannen te maken en de kloof tussen plan en praktijk op zinvolle wijze te overbruggen. Dat is spanningsvol werk, omdat ze opgewassen moeten zijn tegen een actieve praktijk, tegen snel veranderende kennis, en ook omdat ambtelijke neutraliteit en loyaliteit niet langer heilig zijn. Ook bestuurskundigen worden steeds meer verbinders. Door het op gang brengen van kennisuitwisseling en door op actieve wijze via congressen en publicaties betekenis te geven aan verwarrende actuele ontwikkelingen – door ze een gezicht en plek te geven –, en ook door maatschappelijke partijen een stem te geven, kunnen er stimulansen voor vernieuwing uitgaan.

Die nieuwe verbindende taken en rollen vereisen wel dat er nieuwe platforms zijn die gebruikt kunnen worden om bestuurders, ambtenaren en bestuurskundigen bij elkaar te brengen. De Vereniging voor Bestuurskunde (VB) biedt dergelijke platforms. De Vereniging bestaat al langer en inmiddels worden de volgende activiteiten ontplooid om bestuurders, ambtenaren en bestuurskundigen met elkaar en met actuele kennis en reflectie in contact te brengen:

- q Het tijdschrift *Bestuurskunde*: een wetenschappelijk tijdschrift dat acht keer per jaar uitkomt en dat door vele practitioners en wetenschappers wordt gelezen.
- q De *VB-seminars*: kleinschalige bijeenkomsten van practitioners en wetenschappers, met sprekers en debat, en borrels.
- q *VB-congressen* en in samenwerking met de VB georganiseerde congressen, waarop the-

Vereniging voor Bestuurskunde

ma's door sprekers en in workshop worden verkend. Ook het door studenten georganiseerde *Landelijk Congres der Bestuurskunde* wordt in samenwerking met de VB georganiseerd.

q De *bestuurskunde-website*: www.bestuurskunde.nl, het virtuele platform voor bestuurders, ambtenaren en bestuurskundigen, met nieuws,

informatie over de VB en bestuurskunde, links, en veel meer.

q *Virtueel Bestuur*: het digitale snelschrift van de VB dat eens in de twee maanden verschijnt, boordevol nieuws, informatie, reflectie op actuele ontwikkelingen en commentaar.

q De *VB-kringen*: in verschillende regio's zijn VB-kringen actief die debatten en borrels

organiseren.

De VB biedt een uitgelezen kans, met name voor jonge ambtenaren en bestuurskundigen, om andere ambtenaren en bestuurskundigen te ontmoeten en om in contact te blijven met de kennis die voor de analyse en aanpak van maatschappelijke kennis onmisbaar is. Neem die kans!

Zie www.bestuurskunde.nl voor verdere informatie.

7 en 8 Mei 2002

Landelijk Congres der Bestuurskunde

Toezicht & Controle
"Minder afstand meer grip?"

Met o.a.:

drs. A.P.W. Melkert

(Tweede-Kamerfractievoorzitter van de PvdA)

mw. drs. J.M. De Vries

(Staatssecretaris Ministerie van V & W)

mw. dr. A.C. Kant

(Tweede-Kamerlid van de SP)

mr I.W. Opstelten
(Burgemeester van Rotterdam)

drs. J. Wallage

(Burgemeester van Groningen)

mr H.C.J.L. Borghouts

(SG van het Ministerie van Justitie)

prof. dr. A.B. Ringeling

(Hoogleraar Bestuurskunde EUR)

Meer Info: zie www.LCB.nl

Reisverslag

Verslag korte buitenlands reis – Berlijn

Roelof Davids

Elk jaar organiseert de BIL een korte en een lange buitenlandse reis. De korte reis van dit jaar ging naar Berlijn. Dat de reizen populair zijn blijkt wel uit het volgende: nadat de inschrijving geopend was zat de reis binnen 40 minuten vol!

Deze 49 gelukkige BIL-leden vertrokken woensdagavond 13 februari 23.00 naar Berlijn. Voor het vertrek werden er tasjes met wat lekkers en tijdschriften erin uitgereikt, dus als je geen zin had om te slapen hoefde je je in ieder geval niet te vervelen.

Onder het genot van hapjes en voornamelijk drankjes werden er na middernacht rozen uitgedeeld: het was immers 14 februari, Valentijnsdag! Er werd ook nog gezongen voor Hendriekje, die was jarig die dag. Na het kijken van een film gingen de meesten dan toch maar slapen, we hadden een paar drukke dagen voor de boeg.

Donderdagochtend kwamen we rond 9.15 aan in Berlijn. Licht brak zochten we ons hostel op, waar we ons konden oprispen en omkleden, zodat we toch fit aan de eerste excursie konden beginnen: een bezoek aan de Bundestag, het Duitse parlement.

Met de U-Bahn kwamen we al snel aan en schrokken we van een flinke rij. Gelukkig wist de commissie Buitenland ons via de groepen- en invaliden-ingang snel naar binnen te krijgen. Eenmaal door de metaaldetectors konden we op de tribune plaatsnemen en kregen we samen met twee groepen scholieren een uitleg over de werking, historie en inrichting van de Bundestag. Op dit moment zijn de volgende partijen vertegenwoordigd: de CDU, de Christen-Democraten. In Duitsland is dit nog steeds de grootste partij. Verder de FDP, Die Grünen, de PDS en de SPD. Het Duitse parlement werkt anders dan het Nederlandse. Het bestaat uit minimaal 656 leden. 328 daarvan worden door de landelijke politieke partijen afgevaardigd. De overige 328 worden gekozen uit de plaatselijke lijsten van

de partijen in de Bundesländer. Als een partij echter in een Bundesland meer stemmen krijgt dan waar het gezien de landelijke verdeling recht op zou hebben, krijgen ze toch die zetels in het parlement. Dit gaat echter niet ten koste van de landelijk gekozen politici; er worden eenvoudigweg stoelen bijgeplaatst! Op dit moment heeft de Bundestag 669 leden, 13 meer dan gebruikelijk dus.

Ook werd er verteld over de Nederlandse Marinus van der Lubbe, die de Bundestag in de brand gestoken zou hebben. Bij het vallen van het woord 'Nederlander' keken alle Duitse scholieren (onbewust of bewust, dat laat ik in het midden) even naar ons en klonk er

Nadat de inschrijving geopend was zat de reis binnen 40 minuten vol!

wat gelach in de zaal.

Na de uitleg liepen we naar boven naar de glazen koepel van de Bundestag. Vanaf hier heeft men een mooi uitzicht over grote delen van Berlijn.

Na de Bundestag stond de Nederlands ambassade op het programma. Op weg kwamen we langs de Branderburger Tor, die helaas compleet was ingepakt voor onderhoud. Van de Tor kregen we dus vrij weinig te zien. De ambassade is gevestigd in een hoog kantoorgebouw, op de twintigste verdieping. We werden ontvangen door dhr. Mr. van Bonzel. Hij en een collega gaven ons een uitleg over hun taken, zoals het ondersteunen van Nederlandse bedrijven, het verschaffen

van 'inside-information' aan de Nederlandse regering en het bijstaan van Nederlandse particulieren in Duitsland. De ambassade heeft trouwens op de ambassadeprijs die om de twee jaar wordt uitgereikt de tweede prijs gewonnen. Ze wisten als enige EU-ambassade een plaats in de top-3 te behalen! We hebben dus niet zomaar een ambassade bezocht. Ook hier hadden we een prachtig uitzicht over Berlijn. Wat wel opviel aan Berlijn is dat ze overal aan het bouwen zijn, overal zie je hijskranen en bouwputten.

Na de ambassade was het programma vrij. Het eerst wat mijn groepje deed was een origineel Duits broodje kebab halen, want we hadden flink honger gekregen. Daarna gingen we even langs ons hostel om ons om te kleden. Die avond zijn we lekker uit eten gegaan en we hebben we nog wat van de stad bekeken, zoals Sony Plaza. Daarna doken we een karaoke bar in waar we toevallig een andere groep van ons tegenkwamen, dat werd dus een gezellige avond.

Vrijdagochtend werden we al weer om 7.00 uur gewekt. Om 8.30 moesten we klaar staan voor een bezoek aan het Berliner Rathaus, het gemeentehuis. Voor we op pad gingen naar het gemeentehuis ontbeten we in een cafe tegenover ons hostel. Hier werd Laurens, de tweede jarige op de reis, verrast door Rene, die hem feliciteerde en het 'er is er een jarig' aanhief.

Zoals gezegd vertrokken we na het ontbijt naar het gemeentehuis. Het gemeentehuis zelf is een prachtig gebouw gemaakt van rood steen. Ook van binnen is het mooi. We werden rondgeleid door een zeer vriendelijke en enthousiaste

Reisverslag

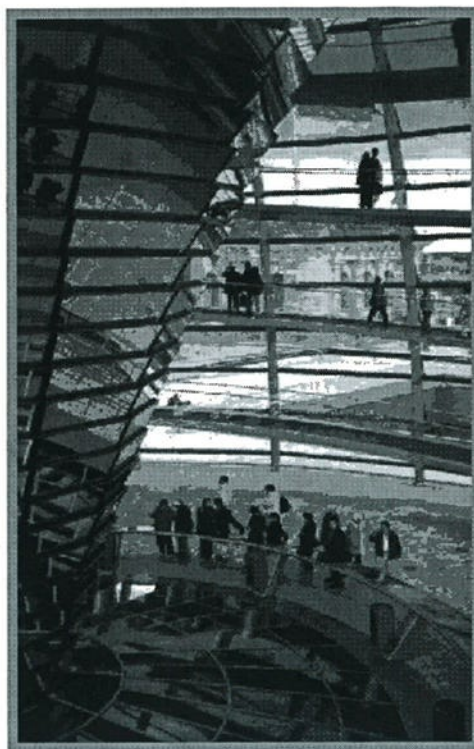
medewerker. Hij vertelde van alles over de gemeente en het bestuur, en ging uitgebreid in op vragen.

Toen we klaar waren met het gemeentehuis was er de mogelijkheid om naar Checkpoint Charlie te gaan, dit was niet verplicht. Voorzover ik weet ging iedereen echter gewoon mee. Checkpoint Charlie was tijdens de deling van Berlijn de grensovergang tussen de Amerikaanse en Russische zone. Nu is een van de wachttorens een museum, waar indrukwekkende foto's en verhalen geplaatst zijn van ontsnaptingspogingen. Op straat staan nog twee grote borden met daarop 'U verlaat de Amerikaanse sector' in vier talen, het kleine grensovergangshuisje staat er ook nog, met een klein beetje fantasie waan je je midden in de Koude Oorlog!

Dit was de laatste excursie, we hebben verder de middag en een deel van de avond om dingen voor onszelf te doen. Mijn groepje en ik hebben nog wat rondgelopen in Berlijn. Zo zijn we langs een stuk van de muur gegaan, langs het standbeeld van Lenin en Marx, en hebben we de Rechtenfaculteit van de Universiteit met een bezoekje vereerd.

Op het plein voor de Rechtenfaculteit is ook het gedenkteken van de boekverbranding die op datzelfde plein plaatsvond. Het gedenkteken bestaat uit een glazen plaat in de grond, en als je daar doorheen kijkt zie je de symbolische lege boekenplanken.

Die avond vertrokken we weer met de bus richting Leiden. Het was een gezellige excursie, ik wil dan ook tot slot de Commissie Buitenland een complimentje geven voor de perfect georganiseerde reis!

De glazen koepel bovenop de Bundestag. De spiegels links zorgen voor het nodige licht tijdens heftige debatten. Via de schuine 'trappen' rechts komt men boven.

Het Berliner Rathaus

Interview

Interview met Eric Gerritsen

Marc Verhaar

Eric Gerritsen is avondstudent Bestuurskunde aan de Universiteit Leiden en staat op het punt af te studeren. Hij heeft reeds 25 jaar in dienst van het Rijk gewerkt, onder andere bij het Ministerie van VROM, Justitie en Algemene Zaken en is nu bijna een jaar werkzaam bij Rijkswaterstaat bij de stafdienst Personeel & Organisatie. Deze stafdienst stelt voor alle landelijke (decentrale) afdelingen van Rijkswaterstaat de algemene kaders op voor het personeel –en organisatiebeleid.

Waarom heeft u juist voor deze organisatie gekozen?

Rijkswaterstaat is een praktisch ingestelde organisatie die zeer concrete producten, zoals wegen en tunnels maakt. Dit is interessant; het resultaat van de werkzaamheden zijn zeer zichtbaar en tastbaar.

Er zijn ongeveer 11.000 mensen werkzaam bij Rijkswaterstaat. De ontwikkelingsmogelijkheden op het gebied van personeel en arbeid zijn dus groot, zowel in horizontale, als in verticale promotiekansen. Door de overstap naar Rijkswaterstaat heb ik de mogelijkheid mij meer met de organisatiekant van het P&O-werk bezig te houden. Dit sluit ook prima aan op mijn afstudeerrichting Organisatie & Management en dit is ook wat ik zocht na zo'n 15 jaar in het P&O-gebied werkzaam te zijn.

Hoe is de aansluiting van bestuurskunde op de praktische werkzaamheden binnen Rijkswaterstaat?

Ik heb hiervoor de opleiding Personeelswerk aan de Haagse Hogeschool gedaan. Met bestuurskunde kan je een verdiepingsslag maken, omdat deze studie zich met name richt op het functioneren van het openbaar bestuur. Zodoende krijg je meer inzicht in politiek-ambtelijke verhoudingen. De kennis en vaardigheden die bestuurskunde biedt zijn zeer toepasbaar binnen een overheidsinstantie als Rijkswaterstaat.

Hoe belangrijk zijn bestuurskundigen voor deze organisatie?

Nu worden bestuurskundigen voornamelijk in staffuncties ingezet, zoals P&O, ICT en Financieel-Economische

Zaken en ook in de bestuurlijk-juridische sector. In de toekomst zullen zij waarschijnlijk meer in de beleidskernen worden ingezet. Bestuurskundigen hebben zicht op belangrijke aspecten van een organisatie, zoals de belanghebbenden van organisaties. Doordat zij generalist zijn, zijn ze goed in staat vraagstukken vanuit diverse invalshoeken te bekijken. En dit is nu juist een kwaliteit waar Rijkswaterstaat behoefte aan heeft. Bestuurskundigen komen goed tot hun recht in de interactie en onderhandeling met andere ministeries en overheden (bijvoorbeeld provincies en gemeenten), de politiek en belangenbehartigende organisaties.

Een groot voordeel van deze organisatievorm is het feit dat hierdoor een flexibeler financieel stelsel, het kosten-batenstelsel kan worden ingevoerd

De huidige samenleving is sterk aan veranderingen onderhevig; denk aan vergaande Europese integratie en verscherpte eisen aan het functioneren van overheidsinstanties. Hoe werken deze zaken door in het functioneren van Rijkswaterstaat?

Europees gezien bestaan er wel samenwerkingverbanden met andere landen,

maar deze beperkingen zich voornamelijk tot grensaangelegenheden. Het is niet waarschijnlijk dat Europa meer zeggenschap zal krijgen in de nabije toekomst over het infrastructurele beleid van de verschillende lidstaten. Toch is Rijkswaterstaat een organisatie in beweging. De landelijke roep om meer bedrijfsmatig te werken is ook binnen deze organisatie doorgedrongen. Al in de jaren 90 is Rijkswaterstaat gestart met een meer bedrijfsmatige manier van werken. Te denken valt aan een plancyclus waarbinnen de hoofdingenieurs-directeur (HID's) en de directeur-generaal jaarlijks contracten afsluiten met betrekking tot de te leveren producten. In halfjaarlijkse gesprekken en rapportages leggen de HID's verantwoording af over de bereikte resultaten en de bedrijfsvoering. Dit leidt tot een verhoging van doelmatigheid en doeltreffendheid binnen het Ministerie van V&W.

Rijkswaterstaat zal zeer waarschijnlijk worden verzelfstandigd in de vorm van een agentschap. Een groot voordeel van deze organisatievorm is het feit dat hierdoor een flexibeler financieel stelsel, het kosten-batenstelsel kan worden ingevoerd.

Rijkswaterstaat ontwikkelt zich nu van uitvoerder van projecten naar regisseur. Dit is een politieke keuze. De overheid beperkt zich tot haar kerntaken en moet bepaalde taken aan de markt overlaten wanneer zij deze kan leveren. Projecten worden steeds meer uitgevoerd in samenwerking met het bedrijfsleven (aannemers en projectontwikkelaars), de zogenaamd publiek-private samenwerking (PPS). Van oudsher heeft Rijkswaterstaat een belangrijke rol in het plannen en

ontwerpen van projecten, tegenwoordig komt de nadruk meer te liggen op professioneel opdrachtgeverschap. Zij besteedt projecten uit aan bijvoorbeeld aannemers en ingenieursbureaus. De organisatie dient mee te veranderen met deze plannen. Dit vergt een verandering in de organisatiecultuur. Het zal echter nog vijf tot tien jaar duren voordat de nieuwe cultuur en de daarmee gepaard gaande werkwijze volledig geïmplementeerd is.

Verschillende disciplines kunnen fricties opleveren binnen organisaties, zoalsb bijvoorbeeld in een ziekenhuis waar het management de dienst uitmaakt, terwijl de professionals (artsen en verpleegkundig personeel) deze samenwerking vaak moeilijk vinden, omdat zij de relevante vakinhoudelijke kennis in huis hebben. Werkt dit principe ook door in een vrij technische organisatie als Rijkswaterstaat?

Nee, ik heb dat in de praktijk niet meegemaakt. In onze organisatie zijn 3 van de 18 HID's geen ingenieurs. Van groot belang is dat een manager naast zijn specifieke managementvaardigheden, goede inhoudelijke kennis bezit over het terrein waar hij/ zij actief op is. Een manager moet zich waarmaken. Dit is in feite in het bedrijfsleven niet anders. Inhoudelijke kennis is een zeer belangrijke bron waaraan een manager in Nederland mede zijn gezag aan ontleent.

Rijkswaterstaat is in belangrijke mate afhankelijk van bijvoorbeeld aannemers die projecten realiseren. In de uitvoering treden soms problemen op. De bouwfraude is hiervan een voorbeeld. Hoe garandeert Rijkswaterstaat een goede samenwerking met dergelijke instanties en hoe wordt fraude binnen de eigen organisatie voorkomen?

De bouwfraude is geen voorbeeld van 'problemen in de uitvoering'. Het is natuurlijk wel een probleem op zich. Jam-

mer dat de kwestie schadelijk kan zijn voor de beeldvorming van het publiek. Rijkswaterstaat voert een zogenaamd integriteitsbeleid. Als overheidsdienaar functioneer je in een "glazen huis". Het is van belang voor een overheidsdienaar om integer te functioneren. Het integriteitvraagstuk van ambtenaren en politici is in feite door toenmalig minister van Binnenlandse Zaken, wijlen -Ien Dales, op de agenda gezet. Binnenlandse Zaken geeft het kader aan dat de ministeries toepassen in hun organisatie. Rijkswaterstaat heeft integriteitsbeleid geïmplementeerd binnen haar organisatie, onder andere door middel van het spelen van een speciaal voor Rijkswaterstaat ontwikkeld integriteitspel -en video die binnen een afdeling wordt gespeeld, wordt een aanzet gegeven voor een discussie wat ambtenaren nu wel of niet toelaatbaar vinden in bepaalde situaties. Fraude speelt zich altijd af in het geniep. Het gedijt wanneer er geen duidelijke regels zijn of bij ontbreken van goede controle op fraude. Rijkswaterstaat heeft er al veel aan gedaan om duidelijke regels en voorschriften op te stellen om fraude of corruptie te voorkomen.

De leiding van Rijkswaterstaat heeft gekozen voor competentie management als speerpunt van het personeelsbeleid

Rijkswaterstaat besteedt projecten uit aan het bedrijfsleven. Een aannemersbedrijf bijvoorbeeld wil een bepaald project doen. Er vindt een gunning plaats, een onderhandeling over welk bedrijf een bepaald project mag gaan doen. Bij deze onderhandelingen zijn altijd meer-

dere ambtenaren en onderdelen van V&W betrokken. Ook vindt terugkoppeling plaats over de gevoerde gesprekken. Daarnaast maakt Rijkswaterstaat contractafspraken met partijen waaraan opdrachten worden verleend. Zodoende kunnen bedrijven juridisch aan gemaakte afspraken worden gehouden. Overigens lijkt de mate van afhankelijkheid naar buiten toe vaak groter dan die in werkelijkheid is. Het voeren van regie betekent weliswaar dat je het ontwerp en de uitvoering overlaat aan de markt, maar bij de oplevering wordt wel getoetst of de doelstellingen van het project gerealiseerd zijn. Dus die brug moet niet alleen op tijd liggen, maar ook voldoen aan kwaliteitseisen op gebied van techniek, duurzaamheid en gebruikswaarde. Hoe ze zijn gerealiseerd is minder belangrijk geworden.

Zullen bestuurlijk-juridische scholing en kennis in de toekomst belangrijker worden?

Er is een verschuiving waar te nemen in de (benodigde) capaciteiten en competenties van werknemers. Waar vroeger vooral inhoudelijke technische kennis van belang was, worden vaardigheden tegenwoordig steeds belangrijker. Kennis veroudert snel, terwijl dit bij vaardigheden minder het geval is. Dus vooral wat je kan wordt belangrijk. Om deze reden heeft de leiding van Rijkswaterstaat gekozen voor competentie management als speerpunt van het personeelsbeleid. De aandacht voor competenties is een logische ontwikkeling; de Rijksoverheid wordt vaak geconfronteerd met maatschappelijke vraagstukken en problemen waarvoor geen pasklare antwoorden uit een boekje bestaan. Het is een enorme uitdaging voor beleidsmedewerkers om daar een oplossing voor te bedenken. Dit geldt zeer zeker ook voor de projecten waar Rijkswaterstaat mee bezig is.

Austria and Europe; back to normality

Dr. Alexander Christiani

Dr. Alexander Christiani is the Austrian Ambassador in the United Kingdom and former Ambassador in the Netherlands.

Almost exactly 21 months have passed since I left my post as Austrian Ambassador to the Netherlands and moved to London. The memories of my last five months in The Hague are still very much alive – both in the positive and negative sense.

In hindsight the sanctions against Austria by our 14 EU-partners – a tremendously bitter and unprecedented experience for my country and at the same time a mayor challenge for our Diplomatic Service, provided otherwise a golden opportunity for maximum public exposure for the Austrian Ambassador. In this difficult month, my brilliant Press Counsellor and I count the decisively positive change in the Dutch public towards Austria as our greatest achievement, the inability to influence the position of the government as our greatest failure.

However it may be, all this is now long past, the bitterness has faded or even evaporated and also Europe has learned a lesson. This, however, only to a certain degree:

The consistency and more precisely the inequality of member state position towards the domestic situation of other members according to whether they are big or small have become quite apparent.

Nevertheless, Austria, is playing her full, active and in most cases constructive role on the European scene and the enlargement of the European Union has become the top priority of Austria's foreign policy. The extension of the area of stability and prosperity to those countries for all too long under communistic domination remains a matter of the utmost political order for the Austrian government. This consensus, however, was severely put to the test recently when Mr. Haider and his party instigated a referendum on the closure of the newly

opened Czech nuclear power station TEMELIN. Since an explicit veto against the accession of the Czech Republic to the European Union was threatened, the referendum immediately got an anti-enlargement connotation. The signatures of close to a million Austrian voters signalled a deeply rooted concern and anxiety towards a power station close to the border which many experts regard as unsafe. The Austrian and the Czech governments have agreed to the so-called "Melker process" (named after the provincial town of Melk where the respective Heads of Government met) to cooperate closely to allay fears on both sides. A complete shut down of the plant, however, as demanded by Mr. Haider and the Austrian Freedom Party seems out of the question. The referendum as such is currently under parliamentary consideration in Austria. The Christian Democrats have made it abundantly clear that any veto against the membership of Austria's neighbours is not in the cards. Austrian endeavours to elevate the matter to the European level in making nuclear safety part and parcel of the "acquis communautaire" failed. I think it is highly regrettable that nuclear safety which is uppermost on the minds of so many people does not seem to be a matter of great concern to most of its member states. I remember that one of the more frustrating experiences as Ambassador in the Netherlands consisted in the lack of interest and support of Austria's position on the part of the Dutch government.

In the meantime the Austrian government is again fully back on track vis-à-vis the enlargement of the Union and the politicians of the coalition spare no effort to educate the republic also on the economic benefits which will accrue from vastly enlarged market opportunities. The task at hand is not an easy one

taking into account the fears and apprehensions of a sizeable number of the population, mainly in border areas as to a sudden, unchecked influx of cheap labour and migration. Therefore both Austria and Germany have insisted on a transitional period of 5-7 years after accession in which the full liberalization of the labour market will not take place. This time, this was met with understanding and support also from Brussels and it seems meanwhile that the candidate countries have accepted the inevitable. In all fairness one should not forget that Austria is the only member country of the Union which borders on 4 applicant countries.

On the Austrian domestic scene the coalition between the Christian Democrats and the Freedom Party have made deep inroads into the hitherto rather inflexible and static system. The government

The lack of interest and support of Austria's position on the part of the Dutch government

has successfully initiated a number of reforms which in the old dispensation between the Social Democrats and the People's Party seemed unthinkable. The most striking of these reforms consists in bringing the budget deficit to zero in accordance with the so called stability pact of the EURO-zone.

The bad news is that this was only possible by painful cuts of a number of social services on the one hand and the highest tax quota so far on the other. Another possible source of conflict between the governing parties since the Freedom

Party adamantly demands a broad tax reform already in the next years, whereby the coalition partner sounds a warning as to the ability to finance generous tax cuts without again fleeing into public debt. In the whole the basic economic data range from acceptable to satisfactory, especially in the wider European context.

Mr. Haider himself was recently embroiled into a high degree of controversy because of his rather ill-fated trip to Iraq on "humanitarian grounds". That a reception by Saddam Hussein with a long handshake would be politically exploited by the Iraqi regime was to be expected, as well as the fact that the Government of the United States was less than "amused". The Austrian Foreign Minister herself got into the firing line by the opposition and the press about whether she had advance knowledge of

the trip. Such advance knowledge was denied and Hider's labelled as "private".

Since the 11th of September the Austrian government has fully committed herself to the international solidarity in combating terrorism in all its forms and has also sent troops to ISAF-the assistance force in Afghanistan.

European security and defence- with or without NATO- on the one side and the still constitutional status of Austria as a neutral country on the other remain high on the domestic and European agenda. Whereas the government and many experts, amongst them almost the whole Foreign Ministry insists that the neutrality has lost its meaning, the opposition Social Democrats remain adamantly opposed to changing the Austrian constitution accordingly. In all fairness it has to be added that at present there would be no majority of the electorate for giv-

ing up Austria's neutral status. This, however, has very little effect in practice since Austria has fully committed herself in participating in building up what one day may eventually emerge as a common European policy in the regard. The paradox situation at the moment is that the government wants to buy new interceptor aircraft to "safeguard the neutrality" which in principle it wishes to abolish while the Social Democrats are against the purchase of the fighter aircraft and at the same time want to maintain the neutrality.

Coming back to the starting point, amongst the many happy memories I cherish from my time in the Netherlands, the close relationship with the University of Leiden in various forms rank amongst those memories I will certainly keep up for a long time to come.

Precies in het midden: Dr. Alexander Christiani

Borrelpraat uit Canada

Wilbert Flinterman

Wilbert Flinterman was de contactpersoon van de B.I.L. bij de Gemeente Den Haag. Via hem zijn veel mensen bij deze organisatie aan de slag gegaan. Wilbert steunde de B.I.L. in velerlei opzichten en wij vonden het dan ook erg jammer dat hij besloot naar Canada te emigreren. Op zijn afscheidsborrel heeft de B.I.L. hem een trui kado gedaan van de Universiteit Leiden.

Edmonton, april 2001

Vrienden,

Graag geef ik jullie een korte impressie van de dingen waarmee een emigrant uit Nederland zich in Canada omgeeft.

Het Canadese land is tamelijk uitgestrekt en niet voor niets het op een na grootste land ter wereld. Ik woon nu in Edmonton, de hoofdstad van Alberta. Alberta ligt in West Canada, aan de oostzijde van de Rocky Mountains. Het is een "province" met ongeveer 3 miljoen mensen en de meest welvarende regio in Canada. Olie en gas, landbouw en een dienstensector zorgen voor een florerende economie met een grote aantrekkingskracht op immigranten en werkzoekende Canadezen uit andere provincies. Ik gebruik expres het Engelse woord voor provincie, omdat de Canadese province niet vergeleken kan worden met de Nederlandse provincie, qua taken en bevoegdheden. Canada is namelijk een federatie, waarbij de province de positie inneemt zoals een van de 50 Amerikaanse staten.

Edmonton is een stad met ongeveer 900.000 inwoners en de zetel van de provinciale overheid. Calgary is de tegenhanger in het zuiden, als voornaamste vestigingsplaats voor de hoofdkantoren van oliemaatschappijen. Edmonton wordt doorsneden door de Northern Saskatchewan River met aan weersijden parkgebieden die een mooie riviervallei vormen. Ikzelf woon aan de zuidkant van de rivier vlak achter het belangrijkste uitgaansgebied van de stad. Inmiddels heb ik IKEA met vijf tjokvolle winkelkarretjes wat lichter gemaakt en mijn appartement ingericht. Ook staat er inmiddels een autootje op mijn naam voor de deur geparkeerd. Erg stoer is het niet, maar voor de vriendenprijs van CAN\$106 ben ik al een keer geflitst door de Edmonton Police Department. Ietwat vergeoelijkend kan ik nog tegenwerpen dat ik op tijd probeerde te zijn voor een "date".

Ja, "daten" is hier erg relaxt. Je vraagt de dame van je keuze of ze zin heeft om eens een kop koffie te gaan drinken en hupseke een afspraak is geregeld. Je merkt, aan een sociaal leven geen gebrek. Kun je nagaan hoe druk ik het zou hebben, als ik mijn coole BIL-rugbytrui wat meer zou dragen. Doe ik niet, want het nadeel van "daten" is dat de meeste dames hier, nogal ouderwets, verwachten dat de heer voor het eten (fase 2) betaalt. Terwijl ik ook mijn maandelijkse uitgaven voor tripjes naar de Rocky Mountains heb. Dus enig selectief "date" gedrag voorkomt dat je al snel op zwart zaad zit. Tot zover mijn presentatie betreffende het gesnuffel tussen de sexen.

Mijn BIL-trui draag ik bij voorkeur op Casual Day. Dat is elke vrijdag, wanneer het OK is om je informeel te kleden in de kantooromgeving. Meestal weet ik geen maat te houden. Zo ben ik al een paar keer in mijn cowboylaarzen binnengekomen. Ook mijn Feyenoord-jersey baarde hier veel opzien. Je mag gerust weten dat ik trots op Rotterdam en het cluppie van rood en wit ben. Ook al zal er wederom geen scorende spits aangekocht kunnen worden. Wat voetbal is voor Hollanders, is ijshockey voor Canadezen. De Oilers zijn het Feyenoord van Edmonton. Op de stadsbussen is op de verlichte LCD-schermen aan de voorzijde: Go, Oilers, go te lezen. Het is hier een echte volksgekte. Terwijl de sport vaak erg gewelddadig is. Natuurlijk is het wel spectaculair en, als je niet al te kinderachtig doet over een hechtinkje hier en daar, veel boeiender dan baseball of football. Edmonton denkt met weemoed terug aan de hoogtijdagen van Wayne Gretsky, de meest beroemde ijshockeyer ter wereld. Gretsky en velen met hem en na hem kozen al snel voor het grote geld bij teams in de USA, waardoor Canadese teams het tegenwoordig moeten afleggen tegen de rijkere teams ten zuiden van de grens.

Ik tooi mij met de langste functiebenaming uit mijn nog korte loopbaan: Staffing and Workforce Development Consultant bij de Government of Alberta. Probeer dat maar eens tien keer te zeggen na inname van een paar tapjes op de volgende bedrijvenborrel. Drie projecten leid ik: een concernbreed project voor het behoud van talent, een project ter verbetering van de loopbaanprogramma's voor jonge academici en een ad hoc project voor een driedaagse ontvangst van een Nederlandse delegatie van de provincies (hoe is het mogelijk!). Sinds kort werk ik ook aan een ontwikkelingstraject voor topmanagers. Zeg maar de DG's van Alberta. Het werk is boeiend en op goed niveau. Het gaat dus lekker.

Hoewel het te vroeg is om te vergelijken, prijs ik mij rijk met geweldige herinneringen vanuit mijn werk in het Haagse, waarbij ik geheel betaald de gelegenheid kreeg om maffe, leuke interessante dingen te ondernemen met het gedreven studentenvolk uit Leiden. Opa mag het zeggen vind ie zelf: die leuke overheidswerkgever daar bij jullie om de hoek is zo gek nog niet. Hoewel ik hier niet zit voor mijn tertiaire arbeidsvoorwaarden, ken ik hier geen organisatie met zo'n geweldig kantoorpand als het Haagse stadhuis met de eigen fitnessschool en capuccinobar. Om over die 46 vrije dagen maar te zwijgen.

Maar goed, loslaten van zekerheden geeft nu eenmaal een geweldige kick. Wat ik bepaald niet mis, is de Hollandse mierenhoop. Hier is er ruimte, ruimte, ruimte. Geen drie-hoog-achter, maar het derde vrijstaande huis met de tuin is de standaard. Mensen zijn hier zeer beschaafd in de onderlinge omgang en vertrappen elkaar niet bij het binnengaan van de trein. Daar werd ik op het laatst in Nederland echt gek van: de zelfzucht en onbeschoftheid in het onderlinge verkeer. Filosoof Thomas Hobbes zei reeds, dat de mens voor zijn medemens een wolf is. Daar merkte ik in de Randstad steeds meer van ... en geleidelijk ook in mijzelf, gebiedt de eerlijkheid mij te zeggen.

Ondanks dat Albertans nogal conservatief zijn, kom je hier gelukkig ook prettig gestoorde mensen tegen. Zo was ik gisteren voor het eerst bij een hardlooptocht van de Hash House Harriers. Dit is geen groep dopeheads, maar een gezelligheidsvereniging voor hardlopers. Ze noemen zichzelf 'a drinking club with a running problem'. De koers lijkt op een Engelse drijfjacht. Een paar renners zijn 'de hazen' en de rest van de groep achtervolgt ze schreeuwend over een uitgezette route. Dat gaat dan door knollenvelden, achtertuinen, woonerven, weilanden, waterpartijen enz. Dol en dwaas. De meeste leden hebben een bijnaam. Vaak kennen ze elkaar slechts bij die Hash-name. Aan het einde van de koers wordt er bier gedronken uit allerlei objecten. Ik zag een po en een rubberen kip dienst doen als bierglas. Best wel studentikoos dus. De Hash-runs worden over de hele wereld gehouden sinds het begin van de vorige eeuw.

Mensen, ik ga afsluiten, want ik moet als de wiedeweerga naar huis om op tijd naar de bergen te kunnen vertrekken. In plaats van een weekend aan de Kralingse Plas hang ik mijn rugzak om en ga ik met vrienden een prachtige tocht maken door de Rockies. Daarom spring ik snel op mijn Rivel-fiets uit Suurhuisterveen. Jawel, ik heb mijn ijzeren ros naar Canada meegenomen. En aangezien de Randstedelijke competitiedrang nog niet geheel uit mijn lichaam is weggevloeid, verkneukel ik mij in de gefrustreerde gezichten van de mountainbikers in wedstrijduitrusting die ik voorbijsjees in mijn kantoorloftie. Tring, tring. Voor Albert-Jan: Leve de Koningin!

Wilbert Flinterman, voormalig werkzaam bij de concerndirectie Personeelszaken, Organisatie en Informatievoorziening van de Gemeente Den Haag, momenteel warm pleitbezorger van de BIL in den vreemde.

Gedogen en schikken: armoedebeleid

Marc Verhaar

De verkiezingen komen er weer aan. Politici slaan weer de meest heldhaftige taal uit. En niet alleen Pim Fortuyn. Zelfs premier Kok doet een duit in het zakje door het einde van het Nederlandse gedoogbeleid aan te kondigen, terwijl Melkert de VVD papegaait door te pleiten voor zwaardere straffen. Harde woorden, de harde lijn. Dit zijn mooie voorstellen – zeker met het oog op de verkiezing – maar zijn deze ook haalbaar?

De overheid stelt regels vast en moet deze vervolgens handhaven of afschaffen wanneer zij niet meer relevant worden geacht. Door te gedogen handhaaft de overheid de gestelde regels in feite niet, maar laat oogluikend toe dat deze worden overtreden. De terreinen waarop wordt gedoogd zijn legio, zoals de verkoop van (soft)drugs, euthanasie en het niet voldoen aan veiligheidseisen door bedrijven. Bedrijven die het niet te nauw nemen met vergunningen en veiligheid worden nauwelijks aangepakt. In de praktijk heeft dit tot ernstige rampen geleid, zoals de vuurwerkramp in Enschede. Ook het onlangs instorten van een parkeerdek van een Van der Valk-vestiging is hier een voorbeeld van. De overheid heeft in deze gevallen nagelaten strikt te handhaven of ging slordig om met het verlenen van vergunningen. Het economische belang blijkt het vaak te winnen van de algemene veiligheid. Ook zwakte of luiheid van bestuurders speelt een rol bij dergelijke problemen. Pleiten voor zero tolerance is in de aanloop naar de verkiezingen logisch. Helaas is het echter niet zo simpel om ineens het gedoogbeleid op de helling te zetten. Op dit moment is dit onmogelijk omdat inspecties, politie en justitie het handhaven, opsporen en vervolgen van gedoogde activiteiten niet aankunnen als deze uit de gedoogsfeer worden gehaald. Zij kunnen met de huidige capaciteit niet eens adequaat bestrijden wat wel als bestrijdingswaardig wordt aangemerkt.

Schikken ligt in dezelfde lijn als gedogen: de overheid treedt minder conse-

quent op dan zij zou moeten optreden volgens de regel. Strafbare zaken worden niet vervolgd of bestraft met minimale straffen. Voorbeelden hiervan zijn de bolletjesslikkers die weer naar huis worden gestuurd en de geruchtmatische schikkingen met betrekking tot de bouwfraude. Schikkingen zijn op zich heel normaal; als je te hard rijdt en daar vervolgens een bekeuring voor krijgt, is dit ook een schikking. Maar te hard rijden is een overtreding. Tegenwoordig lijken schikkingen echter ook meer voor te komen voor misdrijven. Een gevaarlijke ontwikkeling. Met name "the rich and famous" lijken gemakkelijk weg te komen met taakstraffen na het plegen strafbare feiten als onder invloed rijden en te hard rijden (zoals Marco Bakker en

Schikken ligt in dezelfde lijn als gedogen

Patrick Kluivert). Beide incidenten hadden een dodelijke afloop. En het zal mij verbazen als Cor Boonstra de gevangenis van binnen zal zien mocht hij schuldig worden bevonden aan handelen met voorkennis. Maar ook onze Maxima komt probleemloos weg met een verkeers-overtreding die (ten minste gedeeltelijk) haar fout was. De rechtsongelijkheid wordt pijnlijk duidelijk. Ook grote bedrijven zoals HBG en Versatel kwamen weg met relatief lage schikkingen. Burgers moeten het idee krijgen dat de overheid consequent opspoort en vervolgt om het sterk afgenomen vertrouwen in de overheid weer te-

rug te krijgen. Zij zoeken meer en meer de grenzen op van het betamelijke omdat zij zien dat de overheid toch nauwelijks optreedt. Volgens super-PG De Wijkerslooth zal het aantal schikkingen in de toekomst echter nog verder toenemen.

De belangrijkste reden dat er op grote schaal gedoogd en geschikt wordt in ons land, is het feit dat de politie en de rechterlijke macht kampen met grote capaciteitsproblemen. Zij kunnen niet anders dan bepaalde activiteiten toestaan en moeten prioriteiten stellen. Ook bureaucratisme binnen de politie voorkomt dat individuele politieagenten genoeg tijd overhouden om zich te richten op hun belangrijkste taak: het verhogen van de veiligheid op straat en het voorkomen en bestrijden van misdrijven.

De bedrijfsvoering van politie en justitie zal dus effectiever en efficiënter moeten verlopen. Dit mag echter niet ten koste gaan van de zorgvuldigheid waarmee zaken worden behandeld. Een vergroting van de capaciteit van politie, justitie en bepaalde inspectiediensten zal nodig zijn om meer en strikter te handhaven en te straffen daar waar nodig. Dit zal de belastingbetaler miljarden gaan kosten. Er zal op andere terreinen bezuinigd moeten worden; een noodzakelijk offer. Wellicht kunnen grote groepen uitkeringstrekkers zich solidair opstellen met de werkende medemens door weer aan het werk te gaan, desnoods onder zijn/haar niveau. Burgers en bedrijven zullen striktere hand-

having van de regels en wetten niet leuk vinden, maar dit zal wel wennen. Helaas is dit nodig omdat zij er constant blijf van geven hun eigen verantwoordelijkheid niet te willen nemen.

Bepaalde veelplegers van ernstige delicten als verkrachting, geweldpleging en moord dienen levenslang te worden opgeborgen, zodat de maatschappij voortaan verlost is van deze elementen. Ook moeten straffen mijns inziens strikter worden toegepast. Een argument als: de cellen zitten vol gaan niet meer op. Dan bouwen we er maar meer bij of zet-

ten meerdere gevangenen bij elkaar op één cel. Desperate situations require desperate measures.

Ik ben benieuwd of met het beogen van de afschaffing van het gedoogbeleid ook een gigantische verhoging van het budget van politie en de rechterlijke macht beschikbaar komt, waarmee het personeelsbestand significant kan worden vergroot. Met het uitkomen van een nieuw regeerakkoord zullen we zien wat er van de krijgshaftige taal overblijft. Of liever gezegd: geen woorden maar daden. Ik houd mijn hart vast.

Bericht van de Commissaris Onderwijs

Waarde leden,

Voor het derde trimester van collegejaar 2001/2002 zijn de volgende uittreksels te koop:

- Propedeuse, Methoden en Technieken II: **Healey, Statistics: A tool for social research**
- Doctoraal I, Recht in een politiek-bestuurlijke context II: **Ballegooij, Bruil, Kleijn, Schilder, Bestuursrecht in het AWB-tijdperk**
- Avondopleiding eerstejaar, Wetenschapsfilosofie en grondslagen: **M.Hollis, The philosophy of social science. An introduction**
- Avondopleiding eerstejaar, Wetenschapsfilosofie en grondslagen: **A. van Braam, Filosofie van de bestuurswetenschappen**

De B.I.L. streeft ernaar om zoveel mogelijk uittreksels aan te kunnen bieden aan haar leden. Indien u een uittreksel hebt samengevat, zou u dan contact willen opnemen zodat de B.I.L. het uittreksel eventueel kan aankopen?

Met vriendelijke groet,

Mariël Schouwink

Commissaris Onderwijs

V.l.n.r. de Secretaris & Commissaris BB; Eberly Haalboom en de Voorzitter der B.I.L.; René van Delft op het dak van de Bundestag.

De twee heren uit het bestuur staan op de voormalige scheidslijn tussen Oost en West in hartje Berlijn.

Aanwezig op de bedrijvenborrel van het Ministerie van Financiën, v.l.n.r.; de heren Jan-Kees Rem, Jos Leenheer en Michael Vos.

B.I.L.-leden wachtende op de metro in een ondergronds metro-station te Berlijn. Op de voorgrond; Daan Groot.

	leden	niet-leden
Propedeuse		
Rosenthal – Openbaar Bestuur	€ 3,65	€ 7,25
Bestuurlijke Kaart	€ 2,25	€ 4,55
Van den Berg – Inleiding Staatskunde	€ 3,85	€ 7,70
Cliteur – Inleiding Recht	€ 3,20	€ 6,35
Stone – Policy Paradox	€ 0,90	€ 1,80
Healey – Methoden en Technieken 2	€ 1,00	€ 2,05
Robbins – Organization Theory	€ 3,40	€ 6,80
Van Hoof - Sociologie en de moderne....	€ 3,40	€ 6,80
Doctoraal 1		
Stone – Policy Paradox	€ 0,90	€ 1,80
Politieke Theorieën – Machiavelli / Plato	€ 1,60	€ 3,20
Lammers – Organisaties vergelijkenderwijs	€ 2,25	€ 4,55
Openbare Financiën	€ 2,05	€ 4,10
Howlett & Ramesh - Studying Public Policy	€ 3,00	€ 6,00
Ballegooij - Bestuursrecht in het AWB tijdperk	€ 3,29	€ 6,58
Rainey - Understanding & Managing Public....	€ 2,00	€ 4,00
Doctoraal 2		
Hollis	€ 2,70	€ 5,45
Van Braam	€ 1,60	€ 3,20
Stone – Policy Paradox	€ 0,90	€ 1,80
Bekke, Perry, Toonen	€ 1,35	€ 2,70
Page – Political authority	€ 1,15	€ 2,25
Avondopleiding		
Eerste jaar		
Rosenthal – Openbaar Bestuur	€ 3,65	€ 7,25
Bestuurlijke Kaart	€ 2,25	€ 4,55
Neuman – Social Research Methods	€ 4,55	€ 9,10
Politieke Theorieën	€ 2,25	€ 4,55
Lammers – Organisaties vergelijkenderwijs	€ 2,25	€ 4,55
Stone – Policy Paradox	€ 0,90	€ 1,80
Howlett & Ramesh - Studying Public Policy	€ 3,00	€ 6,00
Ballegooij - Bestuursrecht in het AWB tijdperk	€ 3,29	€ 6,58
Rainey - Understanding & Managing Public....	€ 2,00	€ 4,00
Tweede jaar		
Bekke, Perry, Toonen	€ 1,35	€ 2,70

We houden de zee buiten de deur. Soms door een stukje land terug te geven.

Je hoeft ons niet te vertellen hoe je water buiten de deur houdt. We zijn experts in het handhaven van onze kusten en het beschermen van land tegen overstromingen. En die kennis delen we met landen uit de hele wereld. Maar het klimaat verandert, de zeespiegel stijgt en de bodem daalt. De strijd tegen water blijft dus actueel. En daarbij geven we de natuur soms de ruimte. Op plaatsen

waar de duinen breed genoeg zijn, mag de zee bijvoorbeeld best een stukje landinwaarts komen. Zo combineren we veiligheid met natuurbehoud, en krijgt leven met water een nieuwe dimensie.

Werken aan maatschappelijk relevante zaken die in het brandpunt staan van de belangstelling. Dat doet het ministerie van Verkeer en Waterstaat.

Nederland duurzaam beschermen tegen het water en zorgen voor veilige verbindingen vraagt om nieuwsgierige medewerkers die oog hebben voor de samenleving. Die verder kijken dan hun eigen vakgebied en niet bang zijn om af te wijken van gebaande paden. Verkeer en Waterstaat zoekt daarom originele denkers en resultaatgerichte doeners uit vele studierichtingen:

economen, juristen, bestuurskundigen, accountants, ICT'ers en technici. Academici en HBO'ers; specialisten en generalisten.

www.rijkswaterstaat.nl

Studeren in Leiden?

Daar kun je ons wel bij gebruiken!

Kooyker Ginsberg*)

*) *Meer dan 100.000 boeken in voorraad...*

Breestraat 93 & 127 / Leiden Tel. (071)5160500